

MINISTER VAN ALGEMENE ZAKEN

No. 2011/39851

Circulaire Aanwijzingen voor de regelgeving

De Raad van Ministers heeft op voordracht van ondergetekende besloten tot vaststelling van aanwijzingen bij opstellen van regelgeving (hierna te noemen: Aanwijzingen). U treft de Aanwijzingen hierbij aan. Een digitale versie van de Aanwijzingen kan bij UO Wetgeving en Juridische Zaken worden opgevraagd.

Uit oogpunt van consistentie en ter verhoging van de kwaliteit van wetgeving is het wenselijk dat algemene regels worden gehanteerd bij het opstellen van ontwerpregelgeving.

Na het opstellen van een startnotitie en de gevolgtrekking daaruit dat overheidsinterventie door middel van wetgeving wenselijk is, zal het beleidsministerie afhankelijk van het overleg met de UO Wetgeving en Juridische Zaken, een eerste concept kunnen opstellen. Het daarbij hanteren van de Aanwijzingen voor de regelgeving vergemakkelijkt de procedure. De Aanwijzingen bevatten immers leidraden voor de opbouw van de regeling en vaste modellen voor diverse standaardelementen.

Mijn voornemen is de Aanwijzingen elke vijf jaar te evalueren, waarbij de ervaringen van de gebruikers worden meegenomen. Gelijk het opstellen van de Aanwijzingen zal bij de evaluatie worden uitgegaan van samenwerking met de andere landen van het Koninkrijk binnen het Ambtelijk Wetgevingsoverleg Koninkrijksrelaties¹ (AWOK).

Deze tussentijdse herziening is wenselijk is verband met de wijziging van de Bekendmakingsverordening bij de inwerkingtreding van de Landsverordening troonopvolging. Daarbij is gebruik gemaakt van de gelegenheid om ook de aanwijzing die betrekking heeft op de aanduiding van ministers te herzien.

Willemstad, de 31ste juli 2013
Minister van Algemene Zaken,
w.g. Ivar Asjes

¹ Onderlinge regeling in werking getreden met ingang van 1 februari 2013 (P.B. 2013, 9).

AANWIJZINGEN VOOR DE REGELGEVING

Hoofdstuk 1	Toepassingsbereik.....	3
Hoofdstuk 2	Algemene onderwerpen van regelgeving.....	4
§ 2.1	Gebruik van regelgeving	4
§ 2.2	Algemeen verbindende voorschriften	10
§ 2.3	Delegatie van regelgevende bevoegdheid.....	11
§ 2.4	Parlementaire betrokkenheid bij gedelegeerde regelgeving	14
§ 2.5	Harmonisatie.....	17
Hoofdstuk 3	Algemene aspecten van vormgeving.....	18
§ 3.1	Algemene terminologische punten.....	18
§ 3.2	Aanduiding van ministers.....	21
§ 3.3	Aanhaling en verwijzing	21
§ 3.4	Hoofdletters	25
§ 3.5	Indeling.....	25
Hoofdstuk 4	Bijzondere bestanddelen van regelingen	28
§ 4.1	Opschrift.....	28
§ 4.2	Aanhef	29
§ 4.3	Overwegingen	31
§ 4.4	Begripsbepalingen.....	32
§ 4.5	Openbare lichamen en zelfstandige bestuursorganen.....	33
§ 4.6	Toekenning van bestuursbevoegdheden.....	34
§ 4.7	Overgang van rechten krachtens publiekrecht.....	35
§ 4.8	Hardheidsclausules	36
§ 4.9	Toezicht en opsporing.....	38
§ 4.10	Sancties	39
§ 4.11	Bestuursrechtelijke rechtsbescherming	43
§ 4.12	Evaluatiebepaling.....	44
§ 4.13	Overgangsrecht.....	45
§ 4.14	Samenloop	48
§ 4.15	Inwerkingtreding.....	51
§ 4.16	Tijdelijke regelingen	55
§ 4.17	Citeertitel	56
§ 4.18	Bekendmaking.....	57
§ 4.19	Ondertekening	58
§ 4.20	Toelichting.....	60
Hoofdstuk 5	Wijziging en intrekking van regelingen.....	63
§ 5.1	Wijziging van regelingen	63
§ 5.2	Intrekken en vervallen van regelingen.....	69
§ 5.3	Wijziging van een ontwerp-landsverordening.....	70

AANWIJZINGEN VOOR DE REGELGEVING

Hoofdstuk 1 Toepassingsbereik

Aanwijzing 1

Deze aanwijzingen hebben betrekking op ontwerpen van algemeen verbindende voorschriften en interne regelingen in Curaçao, neergelegd in landsverordeningen, landsbesluiten, houdende algemene maatregelen, en ministeriële regelingen met algemene werking (hierna tezamen te noemen: regelingen).

Aanwijzing 2

Deze aanwijzingen worden in acht genomen door de ministers en de onder hen ressorterende dienstonderdelen en personen die bij de voorbereiding en vaststelling van regelingen zijn betrokken.

Toelichting:

De aanwijzingen kunnen zich naar hun aard niet richten tot niet onder het gezag van ministers werkzame deelnemers in het proces van regelgeving, zoals de Staten, adviescolleges op het terrein van de wetgeving en zelfstandige bestuursorganen. De aanwijzingen kunnen deze organen dus niet binden. Niettemin verdient het aanbeveling dat de overige deelnemers met de aanwijzingen rekening houden.

Aanwijzing 3

Afwijking van deze aanwijzingen is slechts toegestaan, indien onverkorte toepassing daarvan uit een oogpunt van goede regelgeving niet tot aanvaardbare resultaten zou leiden.

Toelichting:

De aanwijzingen worden gebruikt door de in aanwijzing 2 genoemden. Er kunnen zich echter gevallen voordoen waarin toepassing van een aanwijzing uit een oogpunt van goede regelgeving juist niet tot aanvaardbare resultaten leidt. Daartoe is in de onderhavige aanwijzing een geclausuleerde afwijkmogelijkheid opgenomen. Het is echter in het bijzonder de taak van de Uitvoeringsorganisatie Wetgeving en Juridische Zaken erop toe te zien dat van deze mogelijkheid een terughoudend en gemotiveerd gebruik wordt gemaakt. Het doel van deze aanwijzingen is immers de kwaliteit van de wetgeving te waarborgen. Bovendien wordt door het gebruik van gelijkkluidende aanwijzingen door de vier landen binnen het Koninkrijk bewerkstelligd dat de regelgeving van de landen zoveel mogelijk volgens dezelfde regels wordt opgesteld, zodat onnodige verschillen voor de rechtspraktijk worden voorkomen. Voor zover aanwijzingen elementen bevatten die uit algemeen verbindende voorschriften voortvloeien, zal uiteraard van afwijking geen sprake kunnen zijn.

Hoofdstuk 2 Algemene onderwerpen van regelgeving

§ 2.1 Gebruik van regelgeving

Aanwijzing 4

1. Tot het ontwerpen van nieuwe regelingen wordt alleen besloten, indien de noodzaak daarvan is komen vast te staan.
2. De noodzaak voor wetgeving wordt uitgewerkt in een startnotitie².
3. Met het doen van uitspraken of toezeggingen over nieuwe regelingen wordt grote terughoudendheid betracht.

Toelichting:

Deze aanwijzing wordt verder uitgewerkt in deze paragraaf. In het tweede lid wordt het instrument van de startnotitie geïntroduceerd. De startnotitie is een model voor een stapsgewijze uitwerking van de paragraaf. Het gebruiken van een vast model voor een startnotitie legt de basis voor meer uniformiteit bij het tot stand brengen van wetgeving.

Het derde lid sluit aan bij artikel 10, eerste lid, van de Landsverordening Comptabiliteit 2010, waarin vanuit het perspectief van een verantwoord bestedingsbeleid, behoedzaamheid bij het publiekelijk doen van beleidsvoornemens wordt onderstreept.

Het derde lid van deze aanwijzing onderstreept ook het primaat van de wetgever. Wetgeving komt tot stand door de samenwerking tussen verschillende actoren, in de eerste plaats regering en Staten. Zolang een regeling niet is vastgesteld kan het onder omstandigheden voorbarig zijn vooruit te lopen op deze vaststelling.

Aanwijzing 5

Alvorens tot het treffen van een regeling wordt besloten, worden de volgende stappen gezet:

- a. kennis wordt vergaard van de relevante feiten en omstandigheden met betrekking tot het bewuste onderwerp;
- b. de doelstellingen die worden nagestreefd, worden zo concreet en nauwkeurig mogelijk vastgesteld;
- c. onderzocht wordt of de gekozen doelstellingen kunnen worden bereikt door middel van het zelfregulerend vermogen in de betrokken sector of sectoren dan wel daarvoor overheidsinterventie noodzakelijk is;
- d. indien overheidsinterventie noodzakelijk is, wordt onderzocht of de gekozen doelstellingen kunnen worden bereikt door aanpassing of beter gebruik van bestaande instrumenten dan wel, indien dit niet mogelijk blijkt, welke andere mogelijkheden daartoe bestaan;
- e. de diverse mogelijkheden worden zorgvuldig tegen elkaar afgewogen.

Toelichting:

Onderdeel a: Kennis van feiten en omstandigheden. Kennis van de relevante feiten en omstandigheden is noodzakelijk om tot een verantwoorde besluitvorming te kunnen komen.

² Circulaire Minister van Algemene Zaken van 25 juni 2013 (2013/024398).

Allereerst moet de betrokken kennis worden gebruikt voor het formuleren van een duidelijke probleemstelling en de daaraan afgeleide doelstellingen voor de toekomst. Vervolgens is de kennis nodig ter beantwoording van de vraag in hoeverre overheidsinterventie nodig is om de doelstellingen te bereiken, en voor afweging van de verschillende mogelijkheden tot overheidsinterventie. Overigens kan het verzamelen van de gegevens gefaseerd plaatsvinden. De kennis is tevens noodzakelijk voor een degelijke evaluatie van een genomen maatregel.

Onderdeel b: Nauwkeurige doelstellingen. Waar dat mogelijk en relevant is, dient te worden vastgesteld binnen welke termijn ernaar wordt gestreefd een doelstelling te bereiken. Indien kwantificering, financieel of anderszins, van een doelstelling mogelijk is, dient deze ook te geschieden.

Onderdeel d: Alternatieven overheidsinterventie. Bij het onderzoek naar de mogelijkheden die de overheid ten dienste staan om een doelstelling te bereiken, dienen de verschillende denkbare alternatieven de revue te passeren. Het gaat daarbij evenzeer om instrumenten die door middel van wetgeving worden gecreëerd, zoals ge- en verboden, een vergunningstelsel en een heffingstelsel, als om andere middelen, zoals feitelijk optreden van de overheid of subsidies. Overigens brengt het uitgangspunt van de rechtsstaat mee dat ten aanzien van deze andere middelen, in verband met het bieden van rechtswaarborgen, veelal ook wettelijke voorzieningen moeten worden getroffen.

Het onderzoek naar de mogelijkheden tot overheidsinterventie kan overigens ook tot de slotsom leiden dat de overheid de betrokken doelstellingen niet kan realiseren. Dan moet van directe overheidsinterventie worden afgezien. Mogelijk heeft indirecte overheidsinterventie wel toegevoegde waarde. Bijvoorbeeld in de vorm van informatievoorziening.

Wat wettelijke regelingen betreft kunnen te onderzoeken varianten zowel betrekking hebben op de opzet van een wettelijke regeling als zodanig als op onderdelen van een regeling (bijvoorbeeld het systeem van rechtsbescherming waarvoor wordt gekozen).

Overigens zij opgemerkt dat het van de aard van het betrokken geval zal afhangen of de in deze aanwijzing bedoelde onderzoeken omvangrijk dienen te zijn of heel beperkt van aard kunnen blijven. Het is echter wel noodzakelijk dat de in deze aanwijzing bedoelde stappen in alle gevallen waarin het treffen van een regeling een van de mogelijkheden is, worden gezet.

Aanwijzing 6

Bij de afweging van verschillende mogelijkheden tot overheidsinterventie om een doelstelling te bereiken wordt in ieder geval gelet op de volgende aspecten:

- a. de mate waarin verwacht mag worden dat een regeling het beoogde doel zal helpen te verwezenlijken;
- b. de neveneffecten van een regeling;
- c. de lasten van een regeling voor de overheid enerzijds en burgers, bedrijven en instellingen anderzijds.

Toelichting:

Onderdeel a: Effectiviteit. Wat het onder a bedoelde aspect betreft verdienen bij een overwogen regeling onder meer de uitvoerbaarheid en de te verwachten mate van naleving ervan aandacht. Aandachtspunt moet daarbij ook de mogelijkheid tot handhaving zijn. In het oog dient in dit verband te worden gehouden dat naar mate de in een regeling vervatte normen en bestuurlijke instrumenten voor de justitiabelen minder vanzelfsprekend zijn, de naleving - en bijgevolg ook de handhaving - daarvan problematischer is. Zie ten aanzien van de handhaving verder aanwijzing 8.

Uit dit onderdeel vloeit ook voort dat erop gelet moet worden dat de bedrijfsvoering van het betrokken ministerie toereikend moet zijn om de doelen van de overwogen regeling te realiseren.

Onderdeel b: Neveneffecten.

Met betrekking tot het onder b bedoelde aspect zij het volgende opgemerkt. Is er sprake van een beoogd neveneffect, dan is een (secundaire) doelstelling van de regeling in het geding. Deze dient dan ook als zodanig te worden aangewezen. Bij onbedoelde neveneffecten moet worden bezien in hoeverre deze de aanvaardbaarheid van een regeling niet negatief beïnvloeden. Negatieve beïnvloeding kan aanleiding zijn van een regeling af te zien. Anderzijds dient slechts tot het tot stand brengen van een regeling te worden besloten indien zij geschikt lijkt de gekozen doelstelling(en) te realiseren. Er is sprake van een onzuivere afweging indien positieve maar onbedoelde neveneffecten de doorslag zouden geven om een regeling in te voeren die onvoldoende adequaat lijkt voor het verwezenlijken van de gekozen doelstelling(en).

Welke de negatieve neveneffecten van een maatregel zullen zijn, moet steeds in breed verband worden onderzocht. Aandacht verdient daarbij onder meer ook in hoeverre een maatregel van versturende invloed zal zijn op het effect dat bestaande regelingen hebben. De werking van een regeling kan worden verstoord doordat een nieuwe regeling het voor een burger minder aantrekkelijk maakt aan eerstbedoelde regeling te voldoen. Voorts kan een nieuwe regeling naast reeds bestaande regelingen tot gevolg hebben dat een zodanige cumulatie van verplichtingen ontstaat dat de bereidheid tot naleving van de betreffende regelingen afneemt.

Onderdeel c: Gevolgen voor sociaal-economische ontwikkeling. Met name dient verder steeds te worden bezien welke gevolgen voor de sociaal-economische ontwikkeling direct of indirect uit een maatregel kunnen voortvloeien. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan gevolgen voor de concurrentiepositie van het bedrijfsleven (nationaal en internationaal), de flexibiliteit van de markt, de afzetontwikkeling (binnenlandse en buitenlandse markt), de werkgelegenheid, de rentabiliteit van ondernemingen, de investeringsgeneigdheid en de beloningsstructuur.

Bovendien moet worden overwogen dat het overgaan tot overheidsingrijpen op een tot dusver door de overheid niet betreden terrein, nogal eens het begin inhoudt van een langdurig proces van in intensiteit toenemende overheidsbemoeienis. Dit proces kan leiden tot maatschappelijke verstarringen welke vaak slechts ten koste van grote inspanningen ongedaan kunnen worden gemaakt.

Aanwijzing 7

Gestreefd wordt naar duidelijkheid en eenvoud van regelingen en naar een bestendig karakter daarvan.

Toelichting:

Deze aanwijzing heeft ten doel te bevorderen dat regelingen zodanig worden opgesteld dat de burger zijn rechten en verplichtingen eenvoudig kan begrijpen, maar ook dat een regeling voor langere tijd meekan. Dit betekent dat de probleemstelling en de doelstellingen vervat in het beleid, duidelijk moeten zijn alvorens tot het treffen van een regeling wordt overgegaan.

Aanwijzing 8

1. Tot het ontwerpen van een regeling wordt niet besloten dan nadat is nagegaan of in voldoende mate handhaving te realiseren valt.
2. Hierbij wordt onderzocht of handhaving het beste langs bestuursrechtelijke, civielrechtelijke of strafrechtelijke weg dan wel op andere wijze kan plaatsvinden.

Toelichting:

Eerste lid: Handhavingsmogelijkheden. Voor het realiseren van een met een regeling beoogde doelstelling is onontbeerlijk dat de regeling wordt gehandhaafd. Of handhaving in voldoende mate mogelijk is, dient derhalve te worden onderzocht voordat tot het treffen van de regeling wordt besloten. In het bijzonder geldt dit indien de regeling ge- of verboden bevat, maar ook in andere gevallen - bijvoorbeeld met betrekking tot voorschriften die aan een vergunning worden verbonden - is het handhavingsaspect van betekenis.

Uit het onderzoek moet blijken welke inspanningen nodig worden geacht voor de preventieve en repressieve handhaving van de regeling. Over de handhavingsmogelijkheden moet reeds voordat tot het treffen van de regeling wordt besloten worden overlegd tussen de ontwerpers van de beoogde regeling en de instanties die met de uitvoering en handhaving van de regeling zullen worden belast.

De volgende aspecten zijn bij de beoordeling van de handhaafbaarheid in elk geval van belang:

- een regel moet zo weinig mogelijk ruimte laten voor interpretatiegeschillen;
- uitzonderingsbepalingen moeten tot een minimum worden beperkt;
- regels moeten zo veel mogelijk zijn gericht op zichtbare dan wel objectief constateerbare feiten;
- regels moeten werkbaar zijn voor degenen tot wie de regels zijn gericht en voor de personen die met handhaving zijn belast.

Tweede lid: Handhavingsmethoden. In dit verband moeten ook de verschillende handhavingsmethoden tegen elkaar worden afgewogen. Daarbij valt in de eerste plaats te denken aan bestuursrechtelijke, civielrechtelijke en strafrechtelijke middelen. Ook kan echter gedacht worden aan de mogelijkheden die het tuchtrecht biedt, en aan preventieve middelen zoals voorlichting. Voor elk van de repressieve handhavingsmethoden dient verder aandacht te worden besteed aan de mogelijke sancties. Bij de afweging van de verschillende mogelijkheden dienen de aspecten, bedoeld in aanwijzing 6, aan de orde te komen. In bepaalde gevallen is het aangewezen niet voor één handhavingsmethode te kiezen maar voor een combinatie van verschillende methoden. Overigens dient ervoor te worden gewaakt dat niet zonder noodzaak wordt voorzien in een cumulatie van sanctiemogelijkheden voor de handhaving van één verplichting.

In elk geval wordt in het oog gehouden dat de justitiële en bestuurlijke handhavingscapaciteit beperkt is.

Aanwijzing 9

Een regeling wordt op zodanige wijze ingericht dat zij zo weinig mogelijk conflicten oproept. Daartoe wordt onder meer aan het volgende voldaan:

- a. het aantal beslismomenten waartoe toepassing van de regeling aanleiding geeft, wordt tot een minimum beperkt;
- b. ingeval bestuurlijke boetes mogelijk worden gemaakt, worden daarvoor bindende tarieven vastgesteld;
- c. de aard en omvang van uitkeringen, voorzieningen en andere voordelen worden zo duidelijk mogelijk in algemeen verbindende voorschriften omschreven.

Toelichting:

Regelingen zijn bijvoorbeeld in bijzondere mate conflictopwekkend indien zij een van de volgende kenmerken vertonen:

- het verkrijgen van een uitkering, een voorziening, een restitutie of een ander voordeel wordt afhankelijk gesteld van individueel bepaalde omstandigheden zoals het hebben van een ziekte of

- gebreken dan wel het zijn van ondernemer;
- belanghebbenden worden met een reeks van beschikkingen geconfronteerd;
- aan een uitvoeringsorgaan wordt een ruime mate van discretionaire bevoegdheid gelaten;
- voor het bepalen van de hoogte van een uitkering of van de aard van een voordeel worden slechts vage normen gesteld;
- het verkrijgen van een uitkering of van een voordeel dan wel de verplichting om belasting of een heffing te betalen wordt bepaald door een groot aantal persoonlijke omstandigheden waarvan moet blijken uit door het uitvoeringsorgaan te verifiëren gegevens die de betrokkene verstrekt;
- de besluitvorming omtrent het toekennen van uitkeringen of andere voordelen vindt plaats nadat andere organen dan de met de besluitvorming belaste instantie een extern advies hebben uitgebracht dat aan betrokkene bekend wordt gemaakt, maar waarvan de met de besluitvorming belaste instantie nog mag afwijken;
- er worden gunstige besluiten met een voorlopig karakter genomen, die worden gevolgd door mindere gunstige;
- aan een orgaan dat bevoegd wordt verklaard tot het opleggen van bestuurlijke sancties, worden ruime grenzen gelaten om de aard en de omvang van de sancties te bepalen.

Wat fiscale regelgeving betreft zijn in het bijzonder conflictopwekkend, regelingen die een van de volgende elementen bevatten:

- een financieel belang wordt verbonden aan bijzondere, niet strikt te omschrijven omstandigheden;
- ontwikkelingen in vele uiteenlopende en betrekkelijk smalle sectoren van het maatschappelijk leven worden door middel van het fiscale instrument overmatig gestuurd;
- doelgroepen worden onduidelijk afgebakend.

Aanwijzing 10

Bij het ontwerpen van een regeling wordt gestreefd naar zo beperkt mogelijke lasten voor burgers, bedrijven en instellingen, voor zover niet uitdrukkelijk het opleggen van lasten wordt beoogd.

Toelichting:

Gedacht kan worden aan administratieve verplichtingen, kosten verbonden aan een vergunningaanvraag, de noodzaak tot inschakeling van deskundigen en nieuwe rechtstreekse financiële lasten die uit een regeling voortvloeien.

Aanwijzing 11

Bij de keuze voor een bepaalde regeling wordt eveneens gestreefd naar zo beperkt mogelijke lasten voor de overheid.

Toelichting:

Bij lasten voor de overheid kan worden gedacht aan:

- a. lasten die rechtstreeks zijn gemoeid met de uitvoering van de regeling (voorlichting, het behandelen van aanvragen voor vergunningen en ontheffingen, de inning van belastingen en heffingen en de uitvoering van in de regeling voorgeschreven feitelijke handelingen);
- b. lasten die voortvloeien uit in de regeling vervatte procedurele voorschriften, zoals voorschriften inzake verplichte advisering, inspraak, vormen van preventief toezicht, planning,

- verslagleggingsverplichtingen en evaluatieverplichtingen;
- c. lasten die verband houden met het toezicht op de naleving en met de handhaving van de regeling (wat de handhaving betreft gaat het om lasten in verband met onder meer, het openbaar ministerie, de politie, het gevangeniswezen, andere justitiële diensten en de rechtspraak);
 - d. lasten die voortvloeien uit de rechtsbescherming (lasten in verband met de behandeling van bezwaarschriften en met de rechtspraak en lasten voor uitvoerende instanties als gevolg van procedures).

De lasten, bedoeld onder b, kunnen onder meer worden beperkt door te streven naar soberheid in procedurele voorschriften.

Bij het maken van een keuze tussen verschillende varianten voor een regeling kan het noodzakelijk zijn lasten voor de overheid af te wegen tegen lasten voor de burger. Het brengen van meer doelstellingen binnen een regeling kan de uitvoering van die regeling ingewikkelder maken en daarmee de voor de overheid met die regeling gemoeide lasten doen toenemen. Aan de andere kant zal het voor de burger vaak meer belastend zijn om met diverse naast elkaar werkende regelingen te worden geconfronteerd dan met één geïntegreerde regeling.

Aanwijzing 12

De voor een of meer belanghebbenden nadelige gevolgen van een regeling zijn niet onevenredig in verhouding tot de met de regeling te dienen doelen.

Toelichting:

Deze aanwijzing voorziet in de toepassing van het evenredigheidsbeginsel bij het ontwerpen van een regeling. Het bijvoorbeeld niet voorzien in schadevergoeding voor onevenredig zware schade kan leiden tot een besluit of handeling in strijd met het evenredigheidsbeginsel, ook indien de regeling op zich rechtmatig tot stand is gekomen (zie HR 19 januari 1991, NJ 1992, 138; AB 1991, 241; Varkensmest arrest). Zie ook paragraaf 4.8 (Hardheidsclausules).

Aanwijzing 13

1. Bij de toekenning van bestuursbevoegdheden wordt de uitoefening daarvan zoveel mogelijk genormeerd.
2. Met het oog hierop worden discretionaire bevoegdheden en bevoegdheden met vage toepassingscriteria niet toegekend, tenzij daarvoor doorslaggevende gronden zijn die verband houden met de doelstellingen die de regeling nastreeft.

Toelichting:

Ten einde de burger voldoende rechtswaarborgen te bieden, worden bestuursbevoegdheden zo nauwkeurig mogelijk wettelijk ingekaderd. Zie ook aanwijzing 9.

Aanwijzing 14

Bij het ontwerpen van regelingen wordt onderzocht welke bestaande wet- en regelgeving en verdragen reeds bestaan ten aanzien van dit onderwerp of de bevoegdheid tot regeling mogelijk inperken. Daarnaast worden de algemene rechtsbeginselen in acht genomen.

Toelichting:

Bij de mogelijke inperking van bevoegdheden kan worden gedacht aan de bepalingen van de Staatsregeling van Curaçao, bijvoorbeeld ten aanzien van de bescherming van klassieke grondrechten. Maar ook aan bepalingen in het Statuut voor het Koninkrijk die de regeling van bepaalde aangelegenheden voorbehouden aan de koninkrijkswetgever, bijvoorbeeld het Nederlanderschap. Ook wordt rekening gehouden met samenwerkingsverbanden met Nederland, Aruba of Sint Maarten, al dan niet neergelegd in rijksregelgeving.

Van de rechtsbeginselen kunnen met name worden genoemd het rechtszekerheidsbeginsel, het gelijkheidsbeginsel en het evenredigheidsbeginsel.

§ 2.2 Algemeen verbindende voorschriften

Aanwijzing 15

Bij verdeling van de elementen van een regeling over de landsverordening en algemeen verbindende voorschriften van lager niveau bevat de landsverordening ten minste de hoofdelementen van de regeling. Bij de keuze welke elementen in de landsverordening zelf regeling moeten vinden en ter zake van welke elementen delegatie is toegestaan, dient het primaat van de wetgever als richtsnoer.

Toelichting:

Betrokkenheid parlement. Het primaat van de wetgever dient niet aldus te worden verstaan dat het parlement bij alle onderdelen van een regeling rechtstreeks moet worden betrokken. Lang niet alle onderdelen van een regeling zijn van die betekenis dat directe parlementaire invloed op de vaststelling daarvan in de rede ligt. De mogelijkheid die het parlement heeft het regeringsbeleid achteraf te controleren, is dan voldoende.

Gelet op het vorenstaande dient voor de keuze welke elementen van een regeling in een landsverordening moeten worden geregeld en ter zake van welke delegatie toelaatbaar is, steeds te worden onderzocht welke elementen van een regeling zo gewichtig zijn dat de volksvertegenwoordiging rechtstreeks bij de vaststelling moet worden betrokken. Aldus worden ten minste de hoofdelementen van een regeling in de landsverordening opgenomen.

Hoofdelementen van de regeling. Hoofdelementen zijn in ieder geval de reikwijdte en de structurele elementen van de regeling. Veelal zullen daartoe ook de voornaamste duurzame normen behoren (zie aanwijzing 17). Het kan echter uit een oogpunt van toegankelijke regelgeving beter zijn om in de landsverordening over een bepaald onderwerp geen materiële normen op te nemen, maar aan de lagere wetgever over te laten een integrale materiële regeling tot stand te brengen.

De aanwijzing ziet niet op rechtspositionele regelingen ten aanzien van overheidspersoneel, aangezien deze in belangrijke mate een intern karakter hebben.

Aanwijzing 16

1. In de landsverordening worden in elk geval opgenomen voorschriften ten aanzien van onderwerpen waarvoor de Staatsregeling een regeling bij landsverordening eist en geen delegatie toelaat.
2. Een in de Staatsregeling neergelegd verbod tot delegatie houdt in dat:
 - a. alle wezenlijke bepalingen ten aanzien van het betrokken onderwerp in de landsverordening worden vastgelegd en

- b. in de landsverordening niet mag worden volstaan met het ter zake van het betrokken onderwerp toekennen van vage bestuursbevoegdheden, waarbij de invulling van de regeling in feite geheel aan bestuursorganen wordt overgelaten.

Toelichting:

Delegatie is slechts toegestaan, indien in de Staatregeling de formule "bij of krachtens de landsverordening" of enigerlei vorm van het werkwoord "regelen" of de zelfstandige naamwoorden "regels" of "regeling" zijn gebruikt. Een delegatieverbod laat overigens onverlet dat het stellen van als uitvoering te beschouwen regels over details toch aan een lagere regelgever mag worden overgelaten.

Dit laatste is echter niet het geval bij delegatieverboden inzake klassieke grondrechten.

Laten de bepalingen wel delegatie toe, dan dient een afweging plaats te vinden zoals in aanwijzing 15 is beschreven.

Aanwijzing 17

1. In de landsverordening worden opgenomen:
 - a. voorschriften die de grondslag vormen van een stelsel van vergunningen of een stelsel waarbij anderszins de toelaatbaarheid van handelen afhankelijk wordt gesteld van verlof van de overheid;
 - b. voorschriften waarbij nieuwe bestuursorganen in het leven worden geroepen;
 - c. voorschriften betreffende rechtsbescherming;
 - d. voorschriften inzake sancties van bestuursrechtelijke of civielrechtelijke aard;
 - e. voorschriften waarbij toezichts- of opsporingsbevoegdheden worden toegekend;
 - f. voorschriften omtrent rechten en verplichtingen van burgers jegens elkaar;
 - g. voorschriften die beogen aan de burger procedurele waarborgen te bieden ten aanzien van het gebruik van bevoegdheden door de overheid;
 - h. voorschriften die de financiële verplichtingen van de burgers jegens de overheid vaststellen.
2. Ook worden zoveel mogelijk in de landsverordening opgenomen voorschriften omtrent het bestaan van financiële aanspraken jegens de overheid, de kring van voor die aanspraken in aanmerking komende personen en de verschillende elementen die bij de bepaling van de uit te keren bedragen een rol moeten spelen, tenzij de financiële aanspraken slechts zeer tijdelijk of incidenteel van aard zijn dan wel het slechts om een zeer beperkt aantal gevallen gaat.

§ 2.3 Delegatie van regelgevende bevoegdheid

Aanwijzing 18

Elke delegatie van regelgevende bevoegdheid wordt in de delegerende regeling zo concreet en nauwkeurig mogelijk begrensd.

Aanwijzing 19

- a. Delegatie aan een minister van de bevoegdheid tot het vaststellen van algemeen verbindende voorschriften wordt beperkt tot voorschriften van administratieve aard,

uitwerking van de details van een regeling, voorschriften die dikwijls wijziging behoeven of voorschriften waarvan te voorzien is dat zij mogelijk met grote spoed moeten worden vastgesteld.

- b. Delegatie aan een minister van de bevoegdheid tot het vaststellen van algemeen verbindende voorschriften is ook toegestaan, indien het gaat om het verwerken in de Curaçaose wetgeving van internationale regelingen die de wetgever, behoudens op ondergeschikte punten, geen ruimte laten voor het maken van keuzen van beleidsinhoudelijke aard.

Aanwijzing 20

1. Delegatie aan een minister van de bevoegdheid tot het vaststellen van algemeen verbindende voorschriften geschiedt, bij voorkeur, rechtstreeks in de landsverordening.
2. In een regeling wordt, behoudens in zeer bijzondere omstandigheden, niet voorzien in mandaatverlening van de bevoegdheid tot het vaststellen van algemeen verbindende voorschriften.

Toelichting:

Indien bij het formuleren van een landsverordening reeds vaststaat dat bepaalde nadere voorschriften bij regeling van de minister(s) moeten worden gegeven, wordt, indien dit wetgevingstechnisch niet tot problemen leidt, het stellen van die regels in de landsverordening rechtstreeks aan de betrokken minister gedelegeerd. Er wordt dan niet gekozen voor delegatie aan de regering, die op haar beurt dan weer aan de minister delegeert. Daarvoor is slechts reden als ten tijde van het formuleren van de landsverordening wel voorzienbaar is dat er onderwerpen zullen zijn die voor opneming in een regeling van de minister(s) in aanmerking komen (volgens de criteria van aanwijzing 19), maar het tegelijkertijd nog onvoldoende duidelijk is in welke mate de meer wezenlijke aspecten van die onderwerpen in een landsbesluit, houdende algemene maatregelen, een plaats behoren te krijgen.

De figuur van mandaat tot het vaststellen van algemeen verbindende voorschriften aan bijvoorbeeld een secretaris-generaal of sectordirecteur is over het algemeen onwenselijk en onnodig. In het kader van de politieke verantwoordelijkheid aan het parlement, is het wenselijk dat de bewindspersoon zelf de regeling vaststelt.

Aanwijzing 21

1. Voor delegatie van de bevoegdheid tot het vaststellen van algemeen verbindende voorschriften aan de regering wordt de formule "bij landsbesluit, houdende algemene maatregelen," gebruikt.
2. Is het de bedoeling subdelegatie van deze bevoegdheid door de regering mogelijk te maken, dan wordt de formule "bij of krachtens landsbesluit, houdende algemene maatregelen," gebruikt.

Toelichting:

Door het gebruik van de formule "bij (soort regeling)" wordt subdelegatie van regelgevende bevoegdheid door de regering uitgesloten (zie HR 25 januari 1926, NJ blz. 246, en HR 26 november 1957, NJ 53).

Niettemin is in de jurisprudentie wel geaccepteerd dat, indien deze formule wordt gehanteerd in het betrokken landsbesluit, houdende algemene maatregelen, aan een minister wordt overgelaten een regeling vast te stellen ter uitwerking van, in de maatregel genoemde, detailpunten ten behoeve van de uitvoering van de regeling (zie HR 8 mei 1953, NJ 614, en HR 11 januari 1977, NJ 467). Dit wordt dan niet beschouwd als subdelegatie van regelgevende bevoegdheid, maar als het aan een minister overlaten van uitvoering van de bij landsbesluit, houdende algemene maatregelen, getroffen regeling. Overigens verdient het aanbeveling bij het ontwerpen van een ontwerp-landsverordening niet van deze mogelijkheid uit te gaan maar in alle gevallen waarin het wenselijk voorkomt dat een minister wordt belast met het stellen van nadere regels, van welke aard dan ook, in de landsverordening voor delegatie van regelgevende bevoegdheid aan de regering de formule "bij of krachtens" te gebruiken.

Vermelding verdient dat het in oude wetgeving kan voorkomen dat niet de formule "bij of krachtens" is gebruikt, terwijl het toch niet in de bedoeling heeft gelegen subdelegatie uit te sluiten. In een dergelijk geval kan soms uit de wetsgeschiedenis of de jurisprudentie worden afgeleid dat subdelegatie geoorloofd is te achten.

Aanwijzing 22

1. Voor delegatie van regelgevende bevoegdheid aan een minister wordt de formule "Bij ministeriële regeling met algemene werking kunnen/ worden (nadere) regels gesteld met betrekking tot...." of de formule "bij regeling van de minister, belast met (beleidsterrein) gebruikt.
2. De delegerende landsverordening of het delegerende landsbesluit, houdende algemene maatregelen, geeft aan door welke minister of ministers een regeling van de minister(s) wordt vastgesteld, tenzij daarover geen misverstand kan bestaan.

Aanwijzing 23

1. De uitdrukking dat een minister een bevoegdheid uitoefent "in overeenstemming met" een ambtgenoot, wordt gebruikt, indien vereist is dat het overleg tot overeenstemming leidt.
2. In de overige gevallen wordt "na overleg met" gebruikt.
3. De uitdrukking "in overleg met" wordt vermeden.

Aanwijzing 24

Bij delegatie van regelgevende bevoegdheid wordt over "regels" gesproken, indien in de delegerende regeling over het betrokken onderwerp nog niets is geregeld. In andere gevallen wordt over "nadere regels" gesproken.

Aanwijzing 25

1. In een hogere regeling wordt niet toegestaan dat deze bij lagere regeling wordt gewijzigd.
2. Het eerste lid is niet van toepassing op:
 - a. het volgens vaste systematiek aanpassen van bedragen, tarieven en percentages;
 - b. wetstechnische aanpassingen van verwijzingen naar verdragen of onderdelen daarvan.

3. In een delegatiebepaling waarin wijziging van een hogere regeling door een lagere regeling mogelijk wordt gemaakt, wordt uitsluitend de term “wijzigen” gebruikt.

Toelichting:

Eenduidige terminologie bij wijziging van tarieven of bedragen is wenselijk voor de helderheid van de bepaling. Gebruik van andere termen (zoals aanpassen, herzien, in de plaats treden, vervangen, indexerend) leidt tot onduidelijke delegatieopdrachten en moet daarom worden vermeden. Ook bepalingen die opdracht geven tot wijzigingen ‘van rechtswege’ worden niet gebruikt. Zie ook aanwijzing 157.

Aanwijzing 26

1. Een landsbesluit, houdende algemene maatregelen, wordt niet eerder vastgesteld dan nadat de landsverordening waarop deze is gebaseerd, is vastgesteld.
2. Deze aanwijzing is van overeenkomstige toepassing op het vaststellen van een ministeriële regeling met algemene werking.

§ 2.4 Parlementaire betrokkenheid bij gedelegeerde regelgeving

Aanwijzing 27

In de landsverordening wordt geen formele betrokkenheid van de Staten bij gedelegeerde regelgeving geregeld, tenzij daarvoor bijzondere redenen bestaan.

Toelichting:

Het is wenselijk om bij de verdeling van een regeling over de landsverordening en algemeen verbindende voorschriften van lager niveau duidelijke keuzes te maken, waarbij ofwel een onderwerp in de landsverordening wordt geregeld, ofwel het geven van voorschriften daaromtrent wordt gedelegeerd aan een lagere regelgever. Bij voorkeur wordt vermeden dat de vaststelling van bepaalde voorschriften aan een lagere regelgever wordt gedelegeerd en tegelijkertijd wordt vastgelegd dat het parlement bij deze regelgeving moet worden betrokken. In een enkel geval valt aan gedelegeerde regelgeving met parlementaire betrokkenheid echter niet te ontkomen. Zie de toelichting bij aanwijzing 137 voor de afstemming tussen de inwerkingtreding van een voorhangbepaling en een met inachtneming daarvan tot stand te brengen gedelegeerde regeling.

Aanwijzing 28

Gecontroleerde delegatie wordt slechts toegepast indien een materie regeling bij landsverordening rechtvaardigt, maar zich daarvoor toch niet goed leent vanwege haar sterk technische karakter, de noodzaak van snelle wijzigingen of de grote omvang van de te stellen regels.

Toelichting:

Gecontroleerde delegatie houdt in dat voorschriften bij lagere regeling kunnen worden vastgesteld maar dat een voorontwerp daarvan, ter kennis van de Staten wordt gebracht. De Staten moet dan voldoende in

de gelegenheid zijn gesteld opmerkingen over het ontwerp of de regeling te maken en daarover met de betrokken bewindspersoon van gedachten te wisselen.

Aanwijzing 29

Voor gecontroleerde delegatie wordt een van de volgende modellen gebruikt:

- a. De voordracht voor een krachtens artikel vast te stellen landsbesluit, houdende algemene maatregelen, wordt niet eerder gedaan dan vier weken nadat het ontwerp aan de Staten is overgelegd.
- b. De voordracht voor een krachtens artikel ... vast te stellen landsbesluit, houdende algemene maatregelen, wordt niet gedaan dan nadat het ontwerp in het blad waarin de officiële berichten is bekendgemaakt en aan een ieder de gelegenheid is geboden om binnen vier weken na de dag waarop de bekendmaking is geschied, wensen en bedenkingen ter kennis van de minister van, belast met te brengen. Gelijktijdig met de bekendmaking wordt het ontwerp aan de Staten overgelegd.

Toelichting:

Model onder a. Dit model ziet op de situatie waarin het wenselijk wordt geacht dat de Staten zich over het ontwerp van een landsbesluit, houdende algemene maatregelen, kunnen uitspreken, zonder dat daarover inspraak in den brede wordt geregeld.

Model onder b. Dit model ziet op de situatie waarin het wenselijk voorkomt niet alleen de Staten de gelegenheid te geven vóór de inwerkingtreding van het landsbesluit, houdende algemene maatregelen, hun standpunt over de regeling kenbaar te maken, maar tevens om inspraak in den brede mogelijk te maken. Bij beide modellen geldt, dat het ontwerp voorafgaand aan overlegging aan de Staten in de raad van ministers moet zijn behandeld. Daarbij geldt dat de eerstverantwoordelijke minister tevens wordt gemachtigd tot het doen van de voordracht aan de Gouverneur met het oog op toezending van het ontwerp om advies aan de Raad van Advies na afloop van de voorhangprocedure, mits geen ingrijpende wijzigingen worden aangebracht. Ten einde zeker te stellen dat de Staten binnen de termijn hun mening kenbaar kunnen maken, is het gewenst dat rekening wordt gehouden met de recesperioden van de Staten.

Bij beide modellen geldt dat de inwerkingtreding op een bij landsbesluit vast te stellen datum geschiedt. Hiermee behoudt de regering ruimte, indien de Staten bedenkingen blijken te hebben die het kabinet wil overnemen.

Aanwijzing 30

Tijdelijke delegatie blijft beperkt tot gevallen waarin te stellen voorschriften gelet op hun betekenis bij landsverordening moeten worden vastgesteld maar de totstandkoming van een landsverordening niet kan worden afgewacht.

Toelichting:

Tijdelijke delegatie houdt in dat voorschriften tijdelijk bij een landsbesluit, houdende algemene maatregelen of eventueel een ministeriële regeling met algemene werking kunnen worden vastgesteld, maar dat deze regeling op korte termijn wordt vervangen door een landsverordening. Voor deze constructie kan aanleiding zijn indien met betrekking tot een materie die op zich regeling bij landsverordening behoeft, snelle interventie is geboden of anticipatie op nieuwe maatregelen moet

worden voorkomen (dit doet zich vooral voor bij sociaal-economische en fiscale regelgeving).

Duidelijk nadeel van de constructie is dat zij dubbel werk oplevert: eerst moeten de voorschriften bij lagere regelgeving worden vastgesteld en vervolgens moet nog een regeling bij landsverordening tot stand worden gebracht. Dit nadeel wordt ondervangen door delegatie onder het vereiste van goedkeuring bij landsverordening. Zie aanwijzing 32.

Aanwijzing 31

Voor tijdelijke delegatie wordt het volgende model gebruikt:

1. Na de plaatsing in het Publicatieblad of De Curaçaose Courant van een krachtens artikel ... vastgestelde (soort regeling) wordt een ontwerp-landsverordening tot regeling van het betrokken onderwerp zo spoedig mogelijk bij de Staten ingediend.
2. Indien het ontwerp wordt ingetrokken of indien de Staten besluiten het voorstel niet aan te nemen, wordt de ...(soort regeling) onverwijld ingetrokken.
3. Indien het ontwerp tot landsverordening wordt verheven, dan wordt de ...(soort regeling) ingetrokken met ingang van het tijdstip van inwerkingtreding van die landsverordening.

Toelichting:

Het verdient de voorkeur dat in het geval, bedoeld in het derde lid van het model, de intrekking van de tijdelijke regeling wordt geregeld in de betrokken landsverordening.

Aanwijzing 32

Delegatie onder het vereiste van bekrachtiging bij landsverordening blijft beperkt tot regelingen die de Staten in beginsel slechts kunnen goedkeuren of weigeren goed te keuren.

Toelichting:

Bezwaar van de figuur van delegatie onder bekrachtiging bij landsverordening is dat de Staten aanleiding kunnen zien om bij de behandeling van de landsverordening ter bekrachtiging wijziging af te dwingen in de goed te keuren regeling. Daarmee kan een onoverzichtelijke situatie ontstaan waar bij het overgangsrecht terdege rekening mee moet worden gehouden.

Aanwijzing 33

Voor delegatie onder het vereiste van bekrachtiging bij landsverordening wordt het volgende model gebruikt:

1. Onverwijld (of vermelding van een bepaalde termijn indien wenselijk) na de inwerkingtreding van een landsbesluit, houdende algemene maatregelen, als bedoeld in, wordt door de regering bij de Staten een ontwerp-landsverordening tot bekrachtiging van de wijziging ingediend.

2. Indien het ontwerp wordt ingetrokken of indien de Staten tot het niet aannemen van het ontwerp besluiten, wordt het landsbesluit, houdende algemene maatregelen, bedoeld in het eerste lid, onverwijld ingetrokken.

Toelichting:

Indien de regeling wordt ingetrokken omdat de Staten geen goedkeuring hebben verleend, dan kan het onbillijk blijken de gevolgen van de geldigheid van die tijdelijke regeling niet in stand te laten. Het uitgangspunt is dan ook dat er geen terugwerkende kracht wordt verleend aan de intrekking.

Aanwijzing 34

Voor overlegging aan de Staten als bedoeld in de aanwijzingen 28 en 32 wordt een zodanig tijdstip gekozen dat de in die aanwijzing bedoelde termijn grotendeels buiten een reces van de Staten valt.

§ 2.5 Harmonisatie

Aanwijzing 35

In gevallen waarin soortgelijke onderwerpen worden geregeld, wordt zoveel mogelijk gestreefd naar harmonisatie van regelgeving.

Aanwijzing 36

Bij wijziging van een regeling wordt nagegaan welke wijzigingen uit een oogpunt van harmonisatie kunnen worden meegenomen.

Aanwijzing 37

In bijzondere landsverordeningen wordt alleen afgeweken van algemene landsverordeningen, indien dit noodzakelijk is. Een afwijking wordt in de memorie van toelichting bij de bijzondere landsverordening gemotiveerd.

Toelichting:

Met algemene landsverordeningen worden bedoeld de landsverordeningen die algemene regels stellen voor een rechtsgebied. Deze zijn in elk geval de wetboeken van strafrecht, strafprocesrecht, burgerlijk recht en burgerlijk procesrecht. Ook de Algemeene bepalingen der wetgeving is een algemene landsverordening, gelijk de Landsverordening administratieve rechtspraak, de Algemene termijnenlandsverordening, de Landsverordening openbaarheid van bestuur, de Bekendmakingsverordening, de Landsverordening ombudsman en de Landsverordening adviescolleges. Ook als algemene wettelijke regeling geldt de Rijkswet Gemeenschappelijk Hof van Justitie Aruba, Curaçao en Sint Maarten, en Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

Ook op deelterreinen zijn algemene landsverordeningen aan te wijzen. Bijvoorbeeld de Algemene landsverordening landsbelastingen op belastinggebied of de Landsverordening bescherming persoonsgegevens.

Aanwijzing 38

1. Voor de kennisgeving van een besluit aan de daarbij betrokkenen waardoor het besluit zijn werking als rechtshandeling kan verkrijgen, wordt de term bekendmaking gebruikt.
2. In de overige gevallen wordt de term mededeling gebruikt.

Hoofdstuk 3 Algemene aspecten van vormgeving

§ 3.1 Algemene terminologische punten

Aanwijzing 39

Bepalingen worden zo beknopt mogelijk geformuleerd.

Aanwijzing 40

Voorschriften worden, tenzij dit onvermijdelijk is, niet met behulp van de werkwoorden "moeten" of "dienen" geformuleerd.

Aanwijzing 41

1. Het normale spraakgebruik wordt zoveel mogelijk gevolgd.
2. Woorden waarvan de betekenis te weinig bepaald of onduidelijk is, worden niet gebruikt.

Toelichting:

Zie ook aanwijzing 94.

Aanwijzing 42

1. In een uitvoeringsregeling wordt dezelfde terminologie gebruikt als in de regeling waarop zij is gebaseerd.
2. Voor de terminologie in nationale regelingen wordt in beginsel aangesloten bij die van verwante internationale regelingen.

Toelichting:

Zie ook aanwijzing 96 en de toelichting daarop. Aansluiting bij de terminologie van verwante internationale regelgeving kan worden bewerkstelligd door bepalingen daaruit in dezelfde bewoordingen over te nemen, door daarnaar te verwijzen of door een combinatie van deze mogelijkheden.

Aanwijzing 43

Woorden uit een andere taal dan het Nederlands, worden vermeden, behalve indien deze de bedoeling duidelijker weergeven dan Nederlandse woorden, of indien er geen dekkend Nederlands woord bestaat. Ook kan het gebruik van een woord een dusdanige ingang in het dagelijks spraakgebruik of in de Nederlandse taal hebben gevonden dat gebruik ervan de toegankelijkheid van de regeling juist bevordert. Deze aanwijzing geldt niet voor benamingen.

Toelichting:

Gedacht hierbij kan worden aan woorden uit het Papiamentu of het Engels. Beide talen zijn naast het Nederlands officiële talen van Curaçao (Landsverordening officiële talen).

Voorbeeld: Lei di Bion, kipashi of bon ku ne.

Aanwijzing 44

1. Hetzelfde begrip wordt niet met verschillende termen aangeduid.
2. Dezelfde term wordt niet voor verschillende begrippen gebruikt.

Aanwijzing 45

1. Persoonsaanduidingen worden gebruikt die zowel mannen als vrouwen omvatten.
2. Combinaties van aanduidingen van mannen en vrouwen worden niet gebruikt.

Toelichting:

Voorbeeld bij eerste lid: "verloskundige" in plaats van "vroedvrouw", "degene die" in plaats van "hij die".

Formuleringen als "werknemer/werkneemster", "werknemer(-ster)" of "hij/zij die" worden niet gebruikt.

Ter volledigheid wordt ook verwezen naar aanwijzing 41, eerste lid.

Aanwijzing 46

Afkortingen worden alleen gebruikt indien dit redelijkerwijs niet te vermijden is. Bij gebruik ervan worden zij in de begripsbepalingen opgenomen.

Toelichting:

Zie ook aanwijzing 147, eerste lid.

Aanwijzing 47

1. Formulering van een regel in de vorm van een fictie wordt zoveel mogelijk vermeden.
2. In elk geval blijft een fictie achterwege indien daarmee wordt beoogd de werkingssfeer van een hogere regeling uit te breiden.

Toelichting:

Een fictie in een wettelijk voorschrift levert een onweerlegbaar rechtsvermoeden op. Indien bijvoorbeeld in bepaalde gevallen een werknemer voor een bepaalde regeling gelijk wordt gesteld met een ambtenaar, dan wordt de regeling die geldt voor de ambtenaar van overeenkomstige toepassing verklaard. Niet wordt bepaald dat een werknemer voor die regeling geacht wordt een ambtenaar te zijn.

Aanwijzing 48

In plaats van "indien en voor zover" wordt de uitdrukking "voor zover" gebruikt.

Aanwijzing 49

Het gebruik van de uitdrukking "en/of" blijft achterwege.

Toelichting:

Indien in een opsomming van gevallen "of" wordt gebruikt, is daaronder mede begrepen de situatie dat meer dan een van de genoemde gevallen zich tegelijk voordoen. Dit laat uiteraard onverlet dat het woord 'of' in opsommingen ook nog in de andere gebruikelijke betekenissen moet worden gebruikt.

Aanwijzing 50

Volzinnen of zinsneden worden niet tussen haakjes geplaatst.

Aanwijzing 51

Het einde van een periode of reeks wordt aangeduid met de uitdrukking "tot en met".

Voorbeeld: De artikelen 5 tot en met 10 zijn van overeenkomstige toepassing.

Aanwijzing 52

1. De uitdrukkingen "onderscheidenlijk" en "respectievelijk" worden gebruikt overeenkomstig het volgende voorbeeld:

De regels gesteld in het eerste en tweede lid ten aanzien van de schipper en de schepeling, zijn van overeenkomstige toepassing ten aanzien van de gezagvoerder onderscheidenlijk (of respectievelijk) het lid van de bemanning van een luchtvaartuig.

2. De afkorting "c.q." wordt niet gebruikt.

Aanwijzing 53

Een ontwerp voor een landsverordening wordt in officiële stukken aangeduid als "ontwerp".

Toelichting:

De aanduiding ontwerp wordt gehanteerd vanaf de aanbieding aan de minister of raad van ministers ten behoeve van vaststelling of aanbieding aan de adviesorganen.

Aanwijzing 54

Besluiten van algemene strekking die niet (primair) van regelende aard zijn, zoals besluiten tot instelling van een commissie, plegen als "besluit" te worden aangeduid. De term "beschikking" wordt alleen gebruikt voor besluiten inzake een concreet geval.

Aanwijzing 55

1. Bij de aanduiding van het grondgebied van Nederland, Aruba, Curaçao en Sint Maarten

gezamenlijk wordt het woord "Koninkrijk" gebruikt of in voorkomend geval "Koninkrijk der Nederlanden".

2. Het woord "land" wordt gebruikt ter aanduiding van Nederland, Aruba, Curaçao of Sint Maarten als onderdeel van het Koninkrijk.

Toelichting:

In toelichtingen kan worden gesproken van het Europese deel of de Caribische delen van het Koninkrijk. Als partij bij een verdrag wordt de aanduiding 'Koninkrijk der Nederlanden' gebruikt.

Aanwijzing 56

Voor meeteenheden worden de wettelijk vastgestelde aanduidingen gebruikt.

Toelichting:

De meeteenheden zijn vastgesteld in de IJklandsverordening.

Aanwijzing 57

Voor de aanduiding van bedragen in Nederlands-Antilliaanse guldens wordt gebruikt: "NAf".

Toelichting:

Ingevolge de onderlinge regelingen gesloten tussen Curaçao en Sint Maarten met betrekking tot de monetaire unie na de ontmanteling van de Nederlandse Antillen, wordt in de toekomst de Nederlands-Antilliaanse gulden vervangen door de Caribische gulden. Alsdan wordt deze aangeduid met: "CMg".

§ 3.2 Aanduiding van ministers

Aanwijzing 58

In een landsverordening of landsbesluit, houdende algemene maatregelen, wordt een minister aangeduid met de naam van het ministerie waar hij leiding aan geeft en dat belast is met een bepaald beleidsveld.

Toelichting:

In artikel 32 van de Staatsregeling van Curaçao is geregeld dat ministeries onder leiding staan van een minister. Anders dan in dat artikel aangegeven heeft de wetgever besloten de ministeries in te stellen bij landsverordening. In de Landsverordening ambtelijk-bestuurlijke organisatie³ zijn de namen van de ministeries vastgelegd. Ook de beleidsvelden van de ministeries zijn in deze landsverordening neergelegd. Bij twijfel of een (nieuw) beleidsveld

§ 3.3 Aanhaling en verwijzing

Aanwijzing 59

³ A.B. 2010, 87, bijlage k.

1. Verwijzing naar andere bepalingen wordt vermeden, indien de toegankelijkheid van de regeling daardoor onnodig wordt geschaad.
2. Verwijzing naar bepalingen die zelf een verwijzing inhouden en verwijzing naar latere bepalingen van de regeling worden bij voorkeur vermeden.
3. In een regeling wordt niet verwezen naar een met name genoemde lagere regeling.

Toelichting:

Het gebruik van verwijzingen beoogt een balans te vinden tussen enerzijds het beknopt maken van een regeling door onnodige herhalingen te voorkomen en anderzijds het bevorderen van de toegankelijkheid door onnodig geblader door een regeling te voorkomen.

Aanwijzing 60

1. De verwijzing naar een regeling wordt verbijszonderd tot verwijzing naar artikelen van de regeling.
2. Indien dit de duidelijkheid van de verwijzing vergroot, wordt de verwijzing naar een artikel verbijszonderd tot een verwijzing naar een onderdeel van het artikel.

Aanwijzing 61

1. Verwijzing naar een lid van een artikel geschiedt overeenkomstig het volgende voorbeeld: Artikel 5, tweede lid, is van (overeenkomstige) toepassing.
2. Naar het voorafgaande artikel of lid van een artikel wordt verwezen door vermelding van het nummer van dat artikel of lid.
3. Verwijzing naar een onderdeel van een opsomming geschiedt met behulp van de aanduidingen "onder" of "onderdeel". Verwijzing naar een verdere onderverdeling geschiedt met een combinatie van deze aanduidingen.
4. Slechts indien de aard van een verwijzing dit noodzakelijk maakt, wordt bij verwijzing naar een onderdeel van een opsomming mede verwezen naar de aanhef van de opsomming.

Toelichting:

Vermeldingen als "lid 2", "sub a", "of letter b" worden dus vermeden. Bij verwijzing naar een onderdeel van een opsomming wordt achter de letter- of cijferaanduiding geen punt geplaatst.

Voorbeelden bij derde lid:

- de personen, genoemd in artikel 5, onder b.
- Artikel 8, onderdeel c, vervalt.
- de gevallen, bedoeld in artikel 10, onderdeel a, onder 2°.

Aanwijzing 62

1. Een volledige zin wordt aangehaald als "volzin" of "zin".
2. Een zinsnede of zinsdeel wordt aangehaald door vermelding van de volledige tekst of van het begin en einde daarvan.

Voorbeelden bij tweede lid:

- de zinsnede "wanneer hij daarin heeft toegestemd".
- de zinsnede "indien (...) geëindigd".

Aanwijzing 63

1. Met de uitdrukking "genoemd" wordt verwezen naar bepaalde personen of zaken die met name worden aangeduid.
2. Met de aanduiding "bedoeld" wordt verwezen naar bepaalde personen of zaken die in algemene of omschrijvende zin worden aangeduid.
3. De aanduiding "als bedoeld" wordt gebruikt, indien het voorafgaande begrip een onbepaald lidwoord of geen lidwoord heeft.

Voorbeelden:

- de organen, genoemd in artikel 5, (met komma's);
- de omstandigheden, bedoeld in artikel 8, (met komma's);
- een aantekening als bedoeld in artikel 15 (zonder komma's).

Aanwijzing 64

1. De uitdrukking "is van toepassing" wordt gebruikt, indien de bepaling waarnaar wordt verwezen, letterlijk kan worden toegepast.
2. De uitdrukking "is van overeenkomstige toepassing" wordt gebruikt, indien de bepaling waarnaar wordt verwezen, niet geheel letterlijk kan worden toegepast, maar misverstand over de toe te passen tekst uitgesloten is.
3. De uitdrukking "is van toepassing, met dien verstande dat" wordt gebruikt, indien de bepaling waarnaar wordt verwezen, gedeeltelijk of met wijziging van bepaalde onderdelen moet worden toegepast.

Aanwijzing 65

1. De term "deze landsverordening" wordt uitsluitend gehanteerd bij verwijzing naar een ander onderdeel van de landsverordening zelf waarin de verwijzing is opgenomen.
2. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing op een landsbesluit, houdende algemene maatregelen of een ministeriële regeling met algemene werking.

Aanwijzing 66

De uitdrukkingen "onverminderd artikel ..." en "in afwijking van artikel ..." worden alleen gebruikt, indien dit noodzakelijk is om de onderlinge verhouding tussen de ene en de andere bepaling duidelijk te maken.

Toelichting:

De term "onverminderd" houdt in dat het genoemde artikel in het omschreven geval onverkort van toepassing is. Daarbij kan het zowel gaan om de onderlinge verhouding van bepalingen binnen één landsverordening als om die van bepalingen in verschillende landsverordeningen. Dit geldt ook voor de term "in afwijking van", die onder andere moet worden gebruikt als in een bijzondere landsverordening wordt afgeweken van een algemene landsverordening (overigens slechts bij hoge uitzondering: zie aanwijzing 37), tenzij de algemene landsverordening uitdrukkelijk de mogelijkheid tot afwijken opent door middel van een zinsnede als "tenzij bij wettelijk voorschrift anders is bepaald".

Aanwijzing 67

Bij aanhaling van een regeling met de citeertitel wordt de vindplaats van de bekendmaking, niet vermeld.

Toelichting:

Een regeling die een citeertitel heeft, wordt daardoor afdoende geïdentificeerd. Als verwijzing naar de vindplaats van de tekst van de regeling heeft vermelding van het nummer van het Publicatieblad geen zin, omdat die tekst veelal later gewijzigd zal zijn. Wel kan in een voetnoot of in de toelichting bij de regeling worden verwezen naar de vindplaats van een regeling.

Aanwijzing 68

Een regeling zonder citeertitel wordt aangehaald met het opschrift. De volgende modellen worden gebruikt:

Bij een landsverordening: Landsverordening van de (datum van vaststelling) (beknopte beschrijving inhoud van de regeling).

Bij een landsbesluit, houdende algemene maatregelen: Besluit van (datum van vaststelling) (opschrift).

Bij een ministeriële regeling met algemene werking: Regeling van (datum van vaststelling) (opschrift).

Aanwijzing 69

Een verdrag wordt aangehaald overeenkomstig het volgende voorbeeld:

het op 20 juni 1956 te New York tot stand gekomen Verdrag inzake verhaal in het buitenland van uitkeringen tot onderhoud (Trb. 1957, 121).

Toelichting:

Het aangehaalde Tractatenblad dient de authentieke tekst van het verdrag te bevatten.

§ 3.4 Hoofdletters

Aanwijzing 70

1. Het gebruik van hoofdletters wordt zoveel mogelijk beperkt.
2. Het gebruik van hoofdletters in de Staatsregeling van Curaçao wordt zoveel mogelijk gevolgd of als uitgangspunt genomen.
3. Voor officiële benamingen wordt de schrijfwijze in de desbetreffende basisregeling gevolgd.
4. Bij nieuwe benamingen wordt in beginsel alleen het eerste woord met een hoofdletter geschreven.
5. Aanduidingen van afzonderlijke ministers en ministeries, als eigenaam gebruikt, worden met een hoofdletter geschreven.

Toelichting:

Uit deze aanwijzing volgt mede dat de term "minister-president" wordt geschreven als Minister-President, indien op een bepaalde persoon wordt gedoeld, en als minister-president, indien de term als soortnaam wordt gebruikt.

- a. Met hoofdletter: Koning(in), Gouverneur, Kroon, Staten, Raad van State van het Koninkrijk, Raad van Advies, Algemene Rekenkamer, Hoge Raad (der Nederlanden), Koninkrijk (der Nederlanden), Gevolmachtigde Minister, Gemeenschappelijk Hof van Justitie, Raad van Ministers, Ministerie van Justitie, Minister van Justitie en Openbaar Ministerie.
- b. Met kleine letter: regering, kabinet, minister, minister belast met..., ministerie, staat, voorzitter, besluit, landsverordening, memorie van toelichting, nota van wijziging, rijkswet, raad en commissie.

§ 3.5 Indeling

Aanwijzing 71

Een regeling is opgebouwd uit de volgende elementen:

- a. opschrift;
- b. aanhef;
- c. lichaam;
- d. ondertekening;
- e. eventuele bijlagen.

Toelichting:

Een inhoudsopgave is geen onderdeel van een regeling. Wel kan zij bij de bekendmaking van de regeling in het Publicatieblad of De Curaçaose Courant worden opgenomen. Zie ook aanwijzing 150.

Aanwijzing 72

1. Het lichaam van een regeling wordt vervat in een of meer artikelen.
2. De artikelen worden doorlopend genummerd met Arabische cijfers. In een omvangrijke regeling kunnen de artikelen per hoofdstuk worden genummerd, onder vermelding van het hoofdstuknummer voor het artikelnummer.
3. Bestaat een regeling uit één artikel, dan wordt daarboven de aanduiding "Enig artikel" geplaatst.

Toelichting:

Voorbeelden van artikelnummering: 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 2.3 enz.. Er worden geen artikelnummers opgenomen zonder tekst of met de aanduiding "gereserveerd". Zie voor de nummering van artikelen van wijzigingsregelingen aanwijzing 178.

Aanwijzing 73

De hierna genoemde bepalingen van een regeling worden in voorkomende gevallen in afzonderlijke artikelen en in de aangegeven volgorde aan het slot van een regeling opgenomen:

- a. bepalingen met betrekking tot overgangsrecht;
- b. bepalingen met betrekking tot wijziging van andere regelingen als gevolg van de totstandkoming van de onderhavige regeling
- c. bepaling over intrekking van een te vervangen regeling;
- d. bepaling met betrekking tot het bekendmaken van een doorlopende tekst, indien er sprake is van een ingrijpende wijziging van een regeling, of indien een regeling veelvuldig is gewijzigd (zie ook aanwijzing 187);
- e. bepaling met betrekking tot de inwerkingtreding;
- f. bepaling tot vaststelling van een citeertitel.

Aanwijzing 74

1. Indien dit voor de toegankelijkheid van een regeling van belang is, wordt deze systematisch in Arabisch genummerde onderdelen verdeeld.
2. Bij een verdeling op één niveau worden de onderdelen "hoofdstuk" of "paragraaf" genoemd.
3. Bij een verdeling op twee niveaus worden de onderdelen van het eerste niveau "hoofdstuk" en de onderdelen van het tweede niveau "paragraaf" genoemd.
4. Bij een verdeling op meer dan twee niveaus worden de onderdelen in volgorde van omvang "deel", " hoofdstuk", "titel", " afdeling" en "paragraaf" genoemd, met dien verstande dat in ieder geval de aanduidingen "hoofdstuk" en "paragraaf" worden gebruikt.

Toelichting:

De benaming "boek" wordt alleen voor een deel van een wetboek gebruikt. Het verdient aanbeveling voor de aanduiding van paragrafen het §-teken te gebruiken.

Aanwijzing 75

1. De onderdelen van een regeling, bedoeld in aanwijzing 74, worden voorzien van een opschrift, waarin de inhoud van het onderdeel beknopt wordt aangeduid.
2. Artikelen worden slechts van een opschrift voorzien, indien dit voor de toegankelijkheid van de regeling noodzakelijk is.

Aanwijzing 76

1. Artikelen kunnen worden verdeeld in leden welke worden aangeduid met Arabische cijfers.
2. Een lid wordt niet verdeeld in alinea's.
3. Indien de inhoud van een artikel zou leiden tot een groot aantal leden (meer dan vijf), wordt het artikel gesplitst in meerdere artikelen.

Aanwijzing 77

1. Indien het bij een opsomming in een artikel ter wille van de duidelijkheid wenselijk is elk onderdeel daarvan op een nieuwe regel te laten beginnen, wordt de volgende werkwijze gevolgd:
 - a. de onderdelen worden aangegeven met de letters a, b, c enzovoort, een eventuele verdere onderverdeling met 1°, 2°, 3° enzovoort, waarbij achter deze letters en cijfers een punt wordt geplaatst;
 - b. binnen de onderdelen wordt niet met een nieuwe zin begonnen;
 - c. de onderdelen worden, met uitzondering van het laatste onderdeel, afgesloten met een puntkomma of een komma.
2. Bij een opsomming in een begripsbepaling wordt bij voorkeur een alfabetische volgorde zonder opsommingstekens gehanteerd.

Aanwijzing 78

1. Indien dit voor de duidelijkheid nodig is, wordt door gebruik van het woord "of" dan wel "en" aan het slot van het voorlaatste onderdeel van een opsomming het alternatieve, onderscheidenlijk cumulatieve karakter van de opsomming tot uitdrukking gebracht.
2. Uit de formulering van het artikel moet blijken of een opsomming een limitatief of een enuntiatief karakter heeft.

Toelichting:

Het enuntiatieve karakter van een opsomming wordt uitgedrukt door de woorden "in ieder geval" (voor een opsomming van personen) en "in elk geval" (bij andersoortige opsommingen), of "ten minste". Het limitatieve karakter wordt uitgedrukt door het gebruik van de woorden "slechts", "uitsluitend", "alleen".

Aanwijzing 79

Bij een regeling worden geen bijlagen opgenomen, tenzij het gaat om de vaststelling van een tabel, formulier, model, kaart of lijst van regelingen of bepalingen, dan wel als dit anderszins onvermijdelijk is.

Toelichting:

De inhoud van een bijlage is in gelijke mate bindend als de regeling waarbij zij hoort. Bijlagen waarin louter toelichtende informatie wordt verschaft, behoren niet bij een regeling te worden opgenomen. Eventueel kunnen dergelijke bijlagen worden opgenomen bij de toelichting op de regeling.

Aanwijzing 80

Op een bijlage bij een regeling wordt vermeld bij welk artikel van de regeling zij hoort, tenzij dit door het grote aantal artikelen niet doelmatig is.

Aanwijzing 81

In een uitvoeringsregeling wordt de indeling en volgorde van de artikelen van de hogere regeling in acht genomen.

Aanwijzing 82

In een regeling worden, tenzij dit onvermijdelijk is, bepalingen uit een andere regeling, die hetzelfde onderwerp regelen, niet herhaald.

Toelichting:

Het gaat hierbij vooral om het vermijden van herhaling in een uitvoeringsregeling van bepalingen uit de delegerende regeling en herhaling in een bijzondere regeling van bepalingen uit algemenere regelingen, zoals het Burgerlijk Wetboek.

Hoofdstuk 4 Bijzondere bestanddelen van regelingen

§ 4.1 Opschrift

Aanwijzing 83

1. Regelingen worden voorzien van een opschrift.
2. Indien de regeling in het bijzonder de uitvoering van een verdrag betreft, komt dit tot uitdrukking in het opschrift, tenzij dit gezien het aantal verdragen niet wenselijk is.

Toelichting:

Als een regeling mede ter uitvoering van een verdrag strekt dan kan dit eventueel in het opschrift tot uitdrukking komen. Het "opschrift" komt overeen met wat voorheen werd aangeduid als "intitulé".

Aanwijzing 84

1. Het opschrift geeft een beknopte aanduiding van het onderwerp van de regeling.

2. Na het opschrift wordt geen punt geplaatst.

Voorbeelden:

- Landsverordening van de 3de augustus 2001 houdende regels betreffende de administratieve rechtspraak
- Landsverordening van de 31ste maart 2010 houdende wijziging van het Wetboek van Strafrecht van de Nederlandse Antillen (uitbreiding zelfbescherming)

Toelichting:

Opschriften die slechts een verwijzing inhouden naar artikelen, data en nummers van verdragen, landsverordeningen of landsbesluiten, houdende algemene maatregelen, zijn onwenselijk, omdat ze geen informatie geven over het onderwerp van de regeling. Dit geldt ook bij wijzigingsregelingen.

Aanwijzing 85

Indien aan een regeling een citeertitel wordt gegeven, wordt deze aan het slot van het opschrift tussen haakjes vermeld.

Voorbeeld:

Landverordening van de 9de september 2009 houdende nieuwe bepalingen met betrekking tot het handelsregister (Handelsregisterverordening)

Toelichting:

Bij een wijzigingsregeling kan aan het slot van het opschrift tussen haakjes een aanduiding van het onderwerp van de wijziging worden opgenomen. Dit is echter geen citeertitel en daarin komt niet de term landsverordening, besluit of regeling voor. Slechts in bijzondere gevallen wordt bij een wijzigingsregeling een citeertitel opgenomen (zie aanwijzing 146).

Zie ook aanwijzing 147.

§ 4.2 Aanhef

Aanwijzing 86

1. Voor de aanhef van een landsverordening wordt het volgende model gebruikt:

In naam van de Koning!

De Gouverneur van Curaçao,

In overweging genomen hebbende:

dat (voorbeeld) het wenselijk is artikel 9, tweede lid, van de Landsverordening Sociale Verzekeringsbank te wijzigen in verband met het aangaan van een collectieve arbeidsovereenkomst voor het personeel van de Sociale Verzekeringsbank conform de Landsverordening collectieve arbeidsovereenkomst;

Heeft, de Raad van Advies gehoord, met gemeen overleg der Staten, vastgesteld onderstaande landsverordening:

2. In de aanhef van een landsverordening wordt niet “gelet” op de Staatsregeling van Curaçao of op een andere landsverordening vermeld. Een zodanig verband kan in de overwegingen worden aangegeven door middel van een zinsnede als: “dat ingevolge artikel ... bij landsverordening regels dienen te worden gesteld ...”.

Toelichting:

De aanhef omvat het eerste deel van het formulier van bekendmaking van wettelijke regelingen zoals vastgelegd in de artikelen 7, 8 en 9 van de Bekendmakingsverordening. Het formulier van bekendmaking omvat tevens een onderschrift. Zie aanwijzing 148.

De Bekendmakingsverordening is gewijzigd in verband met de inhuldiging van de Willem-Alexander tot Koning van het Koninkrijk der Nederlanden. De Landsverordening troonopvolging⁴ is op 10 september 2014 in werking getreden met dien verstande dat aan enkele artikelen ook terugwerkende kracht tot en met 30 april 2014 is verleend. Bij die wijziging is de schrijfwijze van de aanduiding “In naam van de Koning” in hoofdletters, veranderd in een aanduiding in kleine letters.

Aanwijzing 87

Voor de aanhef van een landsbesluit, houdende algemene maatregelen, wordt het volgende model gebruikt:

In naam van de Koning!
De Gouverneur van Curaçao,

In overweging genomen hebbende:

Gelet op:

Heeft, de Raad van Advies gehoord, besloten:

Aanwijzing 88

Voor de aanhef van een ministeriële regeling met algemene werking wordt het volgende model gebruikt:

De Minister van (portefeuille),

Overwegende,

Heeft besloten:

Toelichting:

⁴ P.B. 2014, 87.

In het model zijn de leestekens wel opgenomen hoewel deze niet zijn opgenomen in de tekst van de Bekendmakingsverordening. Aangezien de overige formulieren wel leestekens bevatten, wordt ervan uitgegaan dat er sprake is van een kennelijke misslag. Het desondanks alsnog hanteren van leestekens bij het ontwerpen van een ministeriële regeling met algemene werking, bevordert de uniformiteit van vormgeving.

Bij het aanduiden van de ministers(s) die de regeling vaststellen wordt wel de portefeuille volledig genoemd. Dit in tegenstelling bij het gebruik van de aanduiding van een minister in een regeling. Zie aanwijzing 58.

Aanwijzing 89

1. De uitdrukking "Gelet op" verwijst naar de hogere regeling waarop de regelgevende bevoegdheid berust en in voorkomend geval naar de internationale regeling ter uitvoering waarvan de regeling strekt.
2. Bij uitvoering van een bepaling van een landsbesluit, houdende algemene maatregelen, wordt alleen naar deze bepaling verwezen en niet tevens naar de bepaling in de landsverordening waarop het landsbesluit, houdende algemene maatregelen, steunt.
3. Verwezen wordt naar de afzonderlijke artikelen van de hogere regeling, tenzij dit door het grote aantal artikelen niet doelmatig is.

Toelichting:

Indien een bepaling die regelgevende bevoegdheid verleent, in een andere bepaling van overeenkomstige toepassing is verklaard op een ander gebied, wordt, ingeval ten aanzien van dat gebied regels worden gesteld, verwezen naar laatstbedoelde bepaling. Indien dat voor de duidelijkheid wenselijk is, kan daaraan een verwijzing naar de van toepassing verklaarde bepaling worden toegevoegd.
Voorbeeld: artikel 35 in samenhang met artikel 8.

In een wijzigingsregeling wordt niet "gelet op" het te wijzigen landsbesluit opgenomen.

In geval van verwijzing naar een internationale en een nationale regeling wordt de internationale eerst vermeld. Zie ook aanwijzing 92.

§ 4.3 Overwegingen

Aanwijzing 90

In de aanhef van een regeling worden de overwegingen voor het voorstel opgenomen.

Toelichting:

Zie met betrekking tot wijziging van de overwegingen aanwijzing 167.

Aanwijzing 91

In de overwegingen worden de strekking van en, indien daartoe aanleiding is, het motief tot de vaststelling van de regeling in hoofdzaak kort weergegeven.

Toelichting:

Hoewel deze aanwijzing beknoptheid voorstaat, kan bij het formuleren van de overwegingen niet worden volstaan met bijvoorbeeld de overweging "dat het wenselijk is enige wijzigingen aan te brengen in (...de te wijzigen regeling)).

Aanwijzing 92

Strekt een regeling tot uitvoering van de Staatsregeling van Curaçao, een verdrag, dan wel besluit van een volkenrechtelijke organisatie, dan wordt dit in de overwegingen vermeld.

Aanwijzing 93

In de overwegingen worden geen elementen opgenomen die niet in het lichaam van de regeling zelf voorkomen.

§ 4.4 Begripsbepalingen

Aanwijzing 94

1. Termen die een te weinig bepaalde of een van het spraakgebruik afwijkende betekenis hebben, worden gedefinieerd.
2. In een begripsbepaling wordt aan een term geen sterk van het normale spraakgebruik afwijkende betekenis gegeven.

Toelichting:

Soms zullen op zichzelf duidelijke termen uit juridisch oogpunt nadere definiëring behoeven, bijvoorbeeld "ambtenaar" en "bouwen".

Dat in een begripsbepaling onder "landbouw" mede wordt verstaan tuinbouw is aanvaardbaar. Onder "landbouw" wordt mede verstaan visserij is echter onjuist.

Het tweede lid is een nadere uitwerking van aanwijzing 41 ten aanzien van begripsbepalingen. Zie ook § 3.1.

Aanwijzing 95

1. Veelvuldige herhaling in een regeling van omvangrijke omschrijvingen wordt vermeden door in de begripsbepalingen een verkorte aanduiding op te nemen.
2. Een begripsbepaling dat enkel in een artikel wordt gebruikt wordt vermeden.

Toelichting:

Zie ook aanwijzing 59. Een begripsbepaling die enkel verwijst naar een artikel voegt weinig toe aan het begrip van de regeling. Bij het formuleren van een begripsbepaling wordt erop gelet dat het te definiëren woord niet ook wordt gebruikt in de begripsbepaling. Voorbeeld: bouwen: het bouwen van bouwwerken.

Aanwijzing 96

1. Voor een begripsbepaling wordt de volgende formulering gebruikt:

In deze ...(soort regeling) (en de daarop berustende bepalingen) wordt (mede) verstaan onder:

2. De term "verstaan" wordt gebruikt, indien een begrip in algemene zin wordt gedefinieerd.
3. De term "mede verstaan" wordt gebruikt, indien aan de, al dan niet gedefinieerde, betekenis van een begrip uitbreiding wordt gegeven.
4. In een begripsbepaling worden geen aanhalingstekens gebruikt.

Toelichting:

Door toevoeging van de zinsnede "en de daarop berustende bepalingen" wordt vermeden dat begrippen in een uitvoeringsregeling een afwijkende betekenis hebben van die in de delegerende regeling (zie ook aanwijzing 42). Hierdoor is het ook niet nodig om de begripsbepalingen in de uitvoeringsregeling op te nemen.

De formulering "wordt begrepen onder" (synoniem van "wordt mede verstaan onder") dient niet meer gebruikt te worden, omdat deze misverstand kan wekken.

In begripsbepalingen kan ook worden verwezen naar de definiëring van een begrip in een andere regeling.

§ 4.5 Openbare lichamen en zelfstandige bestuursorganen

Aanwijzing 97

1. Een openbaar lichaam wordt bij landsverordening ingesteld.
2. Het doel van een openbaar lichaam is de behartiging van bepaalde belangen.

Toelichting:

Hoofdstuk 8 van de Staatsregeling van Curaçao regelt de instelling van openbare lichamen en zelfstandige bestuursorganen. Aan beide lichamen kunnen verordenende bevoegdheden worden toegekend.

Aanwijzing 98

Onder zelfstandig bestuursorgaan wordt verstaan: een bestuursorgaan dat niet hiërarchisch ondergeschikt is aan een minister en niet is een adviescollege waarvan de adviestaak de hoofdtaak is.

Toelichting:

Het belangrijkste kenmerk van een zelfstandig bestuursorgaan is dat het een bestuursorgaan is dat niet hiërarchisch ondergeschikt is aan een minister, hoewel de minister op hoofdlijnen politiek verantwoordelijk is voor een goede taakuitvoering door het zelfstandig bestuursorgaan. Als zelfstandige bestuursorganen worden niet beschouwd: binnen de ministeries verzelfstandigde eenheden, en evenmin privaatrechtelijke instellingen die geen openbaar gezag uitoefenen, zoals geprivatiseerde instellingen en instellingen waaraan op grond van een overeenkomst overheidswerkzaamheden zijn uitbesteed.

Aanwijzing 99

1. Een zelfstandig bestuursorgaan wordt ingesteld bij landsverordening.
2. De landsverordening regelt de inrichting, samenstelling en bevoegdheden van het zelfstandig bestuursorgaan, alsmede de openbaarheid van zijn vergaderingen.
3. Bij landsverordening kan aan een zelfstandig bestuursorgaan verordenende bevoegdheid worden verleend. De bekendmaking van verordeningen van een zelfstandig bestuursorgaan geschiedt door hun plaatsing in het Publicatieblad met vermelding van de datum van uitgifte.
4. De landsverordening regelt het toezicht op een zelfstandig bestuursorgaan.

Toelichting:

De tekst van deze aanwijzing is ontleend aan artikel 111 van de Staatsregeling van Curaçao. Daarin zijn nadere bepalingen opgenomen met betrekking tot het toezicht op het zelfstandig bestuursorgaan.

§ 4.6 Toekenning van bestuursbevoegdheden

Aanwijzing 100

1. Voor een uitzondering op een wettelijk verbod of gebod voor een categorie van gevallen, wordt de term "vrijstelling" gebruikt.
2. Voor een beschikking waarbij in een individueel geval een uitzondering op een wettelijk verbod of gebod wordt gemaakt, wordt de term "ontheffing" gebruikt.
3. Voor een beschikking waarbij een bepaalde handeling wordt toegestaan, wordt de term "vergunning" gebruikt.
4. Voor een beschikking waarbij wordt vastgesteld dat een persoon of instelling aan bepaalde eisen voldoet, wordt de term "erkenning" gebruikt.

Toelichting:

Het gebruik van andere termen voor deze figuren zoals toestemming, instemming of verlof wordt vermeden. Een vrijstelling in een landsverordening wordt vaak verder uitgewerkt door aan een bestuursorgaan de bevoegdheid te verlenen te beoordelen of een aanvrager in een individueel geval in aanmerking komt een beroep te doen op de vrijstelling. Het besluit op deze aanvraag is een appealabele beschikking.

Aanwijzing 101

Indien de bevoegdheid wordt toegekend om bij het verlenen van een vrijstelling, ontheffing of vergunning een begrenzing naar tijd of plaats dan wel anderszins aan te brengen, wordt de term "beperking" gebruikt.

Toelichting:

Naast begrenzingen naar tijd of plaats kan bijvoorbeeld worden gedacht aan een begrenzing ten aanzien van het aantal te verrichten handelingen of een begrenzing in de aard van de te verrichten handelingen.

Aanwijzing 101

1. Indien wordt beoogd de verplichtingen van een belanghebbende die hem bij het geven van een beschikking zijn opgelegd, door middel van straffen te handhaven, wordt deze strafbaarstelling uitdrukkelijk geregeld.
2. Voor dergelijke en andere bij het geven van een beschikking op te leggen verplichtingen wordt de term "voorschriften" gebruikt.

Toelichting:

Het is niet juist het handelen in strijd met de voorschriften bij een vergunning als handelen zonder vergunning en op die grond strafbaar te beschouwen.

Aanwijzing 102

Indien intrekking of wijziging van een op een regeling berustende beschikking mogelijk moet zijn, wordt de bevoegdheid daartoe uitdrukkelijk geregeld.

Aanwijzing 103

De gronden die kunnen of moeten leiden tot het intrekken of wijzigen van een beschikking, worden in de regeling gespecificeerd.

Toelichting:

Gronden voor intrekking of wijziging van een beschikking kunnen bijvoorbeeld zijn:

- de verstrekte gegevens blijken zodanig onjuist of onvolledig dat op de aanvraag een andere beslissing zou zijn genomen, indien bij de beoordeling daarvan de juiste gegevens bekend waren geweest;
- de beschikking is in strijd met wettelijke voorschriften gegeven;
- van de beschikking is gedurende een bepaalde achtereenvolgende periode geen gebruik gemaakt.

Het facultatief formuleren van de bevoegdheid tot intrekking of wijziging stelt het bestuursorgaan in de gelegenheid te beoordelen of intrekking of wijziging in een bepaald geval de juiste maatregel is. Indien een bepaald handelen dusdanig in strijd is met de doelstellingen van de regeling, dat een preventieve werking wordt voorzien uit de mogelijkheid van intrekking of wijziging, dan wordt een imperatieve formulering van de bevoegdheid daartoe, overwogen.

§ 4.7 Overgang van rechten krachtens publiekrecht

Aanwijzing 104

Indien een publiekrechtelijke regeling voorziet in het ontstaan van enigerlei recht dat zich naar zijn aard leent voor overgang op anderen, wordt die overgang óf uitgesloten óf geregeld.

Toelichting:

Indien een recht slechts aan een bepaalde (rechts)persoon toe kan komen omdat het strikt persoonsgebonden is (bijvoorbeeld rechten voortvloeiend uit inschrijving bij een school, verstrekking van een rijbewijs of inschrijving van een bedrijf in een verplicht register) is overgang vanzelfsprekend niet mogelijk. Een expliciete regeling is in dat geval niet nodig. In andere gevallen is het wenselijk dat de regeling duidelijk maakt of de rechten die voortvloeien uit de regeling of uit daarop gebaseerde beschikkingen kunnen overgaan op anderen en zo ja, hoe dat geschiedt.

Verwezen wordt naar artikel 3:83, derde lid, van het Burgerlijk Wetboek, waar is geregeld dat overdraagbaarheid van een ander recht dan eigendom, een beperkt recht of een vorderingsrecht, bij landsverordening, geschiedt. Het mogelijk maken dat een vergunning wordt overgedragen wordt dus in de landsverordening tot instelling van het vergunningsstelsel geregeld. Anders geldt de algemene regeling van het Burgerlijk Wetboek. (Zie ook Lar 03/2004; Hoge Raad, 16-05-1997, 16261 NJ 1998, 238).

§ 4.8 Hardheidsclausules

Aanwijzing 105

1. In een regeling wordt geen hardheidsclausule opgenomen tenzij er aanleiding is om te verwachten dat, gelet op het doel en de strekking van de regeling, de toepassing van de regeling kan leiden tot onbillijkheden van overwegende aard in niet precies te voorziene gevallen of groepen van gevallen.
2. In een regeling wordt geen hardheidsclausule opgenomen voor situaties waarin het buiten toepassing laten of het afwijken van de regeling nadelige effecten heeft of in het algemeen kan hebben voor derden-belanghebbenden.
3. Indien in een regeling een hardheidsclausule wordt opgenomen, wordt zo concreet en nauwkeurig mogelijk aangegeven op welke onderdelen van de regeling de clausule van toepassing is.

Toelichting:

Eerste lid: Het opnemen van een hardheidsclausule in een regeling opent de mogelijkheid voor een bestuursorgaan om, in gevallen waarin toepassing van de regeling - gegeven de doelstelling en de strekking van die regeling - een onbillijkheid van overwegende aard zou opleveren, een onderdeel van die regeling buiten toepassing te laten of daarvan af te wijken. Indien het afwijken van de landsverordening betreft, betekent dit een inbreuk op het primaat van de wetgever. Naast dit mogelijke principiële bezwaar kleven er ook praktische bezwaren aan het opnemen van hardheidsclausules in de wetgeving. Niet zelden blijken dergelijke clausules conflictopwekkend te zijn. In de praktijk kan het opnemen van een hardheidsclausule leiden tot grote aantallen aanvragen om toepassing van de hardheidsclausule, terwijl inwilliging daarvan slechts in zeer beperkte mate aangewezen is. Daarbij dient te worden bedacht dat tegen de afwijzing van de aanvraag om toepassing van een hardheidsclausule beroep openstaat bij de administratieve rechter. Mede gelet op aanwijzing 9 leiden deze factoren tot de noodzaak grote terughoudendheid te betrachten met het opnemen van hardheidsclausules. Indien toch een hardheidsclausule wordt opgenomen, wordt hiervoor in de memorie of de nota van toelichting een toereikende motivering opgenomen.

Een hardheidsclausule onderscheidt zich van ontheffings- en vrijstellingsbepalingen, doordat vooraf niet (precies) te voorzien is of afwijking nodig zal zijn en zo ja, om welke gevallen of groepen gevallen het bij de toepassing zal gaan. Voorts beperkt de toepassing van een hardheidsclausule zich tot (eventuele)

onbillijkheden van overwegende aard. Bij ontheffingen is het juist van meet af aan de uitdrukkelijke bedoeling om in bepaalde, individuele, voorzienbare gevallen een uitzondering te maken op de wettelijke regel. Alleen wanneer een ontheffings- of vrijstellingssysteem zeer gebonden bevoegdheden bevat, kan voor het daarnaast opnemen van een hardheidsclausule nog ruimte zijn.

Het primaat van de wetgever brengt met zich dat een hardheidsclausule in beginsel in de landsverordening zelf wordt opgenomen. Zie ook aanwijzing 17. Het gaat echter te ver om uit te sluiten dat een hardheidsclausule onder omstandigheden in een landsbesluit, houdende algemene maatregelen, wordt opgenomen. Delegatie van regelgevende bevoegdheid kan in bepaalde gevallen mede omvatten de mogelijkheid om een hardheidsclausule op te nemen. Dit betekent dat de mogelijkheid wordt geopend om in bepaalde gevallen van de desbetreffende krachtens delegatie gestelde regeling af te wijken. Uiteraard dient een eventuele afwijking dan wel binnen het kader van de landsverordening te blijven.

In het algemeen zal de toepassing van een hardheidsclausule beperkt blijven tot individuele gevallen. Onder omstandigheden kan een hardheidsclausule evenwel ook op een concreet te traceren groep van gevallen worden toegepast. Dan zal er overigens al gauw sprake zijn van bestendig beleid dat overeenkomstig aanwijzing 107 in een algemeen verbindend voorschrift moet worden neergelegd.

Tweede lid: Vermeden moet worden dat het in bijzondere omstandigheden buiten toepassing laten of afwijken van een regeling nadelige effecten heeft of in het algemeen kan hebben voor derden-belanghebbenden wier belang door de desbetreffende algemeen verbindende voorschriften wordt beschermd. De behoefte aan een hardheidsclausule doet zich in de praktijk soms gevoelen bij de toepassing van (meer) gebonden bestuursbevoegdheden. Dit geeft een verdere beperking van het gebruik van hardheidsclausules. In de praktijk betekent dit dat hardheidsclausules in bijzondere omstandigheden wel worden opgenomen in regelingen op het terrein van de belastingen, de sociale zekerheid, de rechtspositie en in bepaalde subsidieregelingen.

Derde lid: Gelet op de hierboven genoemde mogelijke bezwaren van het opnemen van hardheidsclausules in regelingen, is in dit lid vastgelegd dat zo concreet en nauwkeurig mogelijk wordt aangegeven op welke onderdelen van de regeling deze clausule van toepassing is. Daarmee blijft onverlet de mogelijkheid van een algemene hardheidsclausule in een algemene landsverordening die geldt voor een aantal bijzondere landsverordeningen, zoals bijvoorbeeld het geval is in de belastingwetgeving.

Aanwijzing 106

Voor het opnemen van een hardheidsclausule wordt het volgende model gebruikt:

..... (aanduiding bestuursorgaan) kan artikel buiten toepassing laten of daarvan afwijken voor zover toepassing gelet op het belang van (aanduiding doel of strekking van de regeling) zal leiden tot een onbillijkheid van overwegende aard.

Toelichting:

In de zinsnede "gelet op het belang van" moet zo concreet mogelijk het doel of de strekking van de regeling worden omschreven. Als dit niet goed mogelijk is, kan de volgende formulering worden gebruikt: "gelet op het belang dat dit artikel/deze regeling beoogt te beschermen". Een hardheidsclausule impliceert geen delegatie van regelgevende bevoegdheid. Het geeft een beschikkingsbevoegdheid.

Aanwijzing 107

Indien de toepassing van een hardheidsclausule voor bepaalde gevallen voldoende is uitgekristalliseerd en daardoor een bestendig karakter heeft gekregen, wordt dit bestendige beleid in een algemeen verbindend voorschrift neergelegd.

Toelichting:

Voor de realisering van het primaat van de wetgever en uit het oogpunt van duidelijkheid en rechtszekerheid verdient het de voorkeur om bestendig beleid dat in eerste instantie zal zijn neergelegd in een beleidsregel, uiteindelijk in wetgeving neer te leggen. Het is daarom van belang om de toepassing van hardheidsclausules periodiek te evalueren. Mocht evaluatie leiden tot de conclusie dat de gevallen waarin een hardheidsclausule is toegepast op bepaalde punten voldoende zijn uitgekristalliseerd, dan dient het bestendig gebleken beleid - bij gelegenheid - in de landsverordening of onder omstandigheden in een gedelegeerde regeling te worden neergelegd.

§ 4.9 Toezicht en opsporing

Aanwijzing 108

1. De werkzaamheden die door of namens een bestuursorgaan worden verricht om na te gaan of voorschriften worden nageleefd, worden aangeduid als "toezicht op de naleving" van die voorschriften.
2. De werkzaamheden ter vaststelling in concrete gevallen of een strafbaar feit is gepleegd op basis van een redelijk vermoeden dat dit het geval is, worden aangeduid als "opsporing" van die feiten.

Toelichting:

Het is van belang toezicht te onderscheiden van opsporing. Weliswaar hebben toezichthouders soms ook opsporingsbevoegdheid, maar met het oog zowel op de rechten van de belanghebbende, respectievelijk verdachte, als op de verhouding tot het openbaar ministerie moet duidelijk zijn wanneer sprake is van toezicht en wanneer van opsporing.

In de gevallen waarin hetzij toezicht, hetzij opsporing wordt bedoeld, worden voor deze activiteiten termen als "controle", "inspectie" of "handhaving" vermeden. Deze termen geven onvoldoende weer of het gaat om toezicht of om opsporing. Wel kan in toelichtende stukken de term "handhaving" worden gehanteerd voor het geheel van handhavingsmechanismen.

Bij het bepalen van de handhavingsmechanismen voor een regeling wordt overwogen welke mogelijke overtredingen zich kunnen voordoen en welk instrument dan het meest effectief zal kunnen zijn. Afstemming met de diensten die het toezicht zullen uitoefenen en het Openbaar ministerie verdient aanbeveling.

Aanwijzing 109

Voor de aanwijzing van toezichthouders worden de volgende modellen gebruikt:

- a. bij aanwijzing van toezichthouders bij landsverordening:
Met het toezicht op de naleving van ... (aanduiding desbetreffende voorschriften) zijn belast ... (aanduiding ambtenaren of andere personen).
- b. bij aanwijzing van toezichthouders krachtens de landsverordening:
 1. Met het toezicht op de naleving van ... (aanduiding desbetreffende voorschriften) zijn belast de bij landsbesluit aangewezen ambtenaren/personen.
 2. Een besluit als bedoeld in het eerste lid wordt in De Curaçaose Courant bekendgemaakt.

Aanwijzing 110

Indien het in bijzondere gevallen wenselijk is ook anderen dan de bij of krachtens de artikelen 184 van het Wetboek van Strafvordering aangewezen algemene opsporingsambtenaren te belasten met de opsporing van bepaalde strafbare feiten, wordt daarvoor het volgende model gebruikt:

1. Met de opsporing van de bij (of krachtens) artikel ... strafbaar gestelde feiten zijn belast de ambtenaren daartoe aangewezen door de Minister van Justitie en de minister.
2. Een aanwijzing als bedoeld in het eerste lid wordt bekendgemaakt in De Curaçaose Courant.

Toelichting:

Artikel 185 van het Wetboek van Strafvordering biedt de basis om in een bijzondere landsverordening buitengewone opsporingambtenaren aan te wijzen, die naast de algemene opsporingsambtenaren bevoegd zijn mogelijk strafbare feiten op te sporen.

De aldus bij of krachtens een bijzondere landsverordening aangewezen opsporingsambtenaar zijn buitengewoon opsporingsambtenaar. Overigens dienen buitengewone opsporingsambtenaren, alvorens hun taak feitelijk te kunnen uitoefenen, aan bepaalde vakbekwaamheids- en betrouwbaarheidseisen te voldoen en beëdigd te worden. Deze eisen worden geregeld krachtens de algemene regels die gelden voor algemene opsporingsambtenaren. Daarbij wordt ook geregeld dat de buitengewone opsporingsambtenaren zich als zodanig identificeren.

Aanwijzing 111

Aan buitengewone opsporingsambtenaren worden in beginsel naast de hun op grond van het Wetboek van Strafvordering toekomende bevoegdheden geen bijzondere opsporingsbevoegdheden toegekend.

Aanwijzing 112

Het regelen van de mogelijkheid om bij de uitoefening van een bevoegdheid de assistentie van de politie in te roepen, geschiedt overeenkomstig het volgende model:

Zo nodig ... (omschrijving bevoegdheid) met behulp van de sterke arm.

§ 4.10 Sancties

Aanwijzing 113

1. Door sancties te handhaven bepalingen worden zo nauwkeurig mogelijk geformuleerd, in het bijzonder indien er sprake is van sanctionering van gedelegeerde regelgeving.
2. Bij de omschrijving van een overtreding in een landsbesluit, houdende algemene maatregelen of een ministeriële regeling met algemene werking, wordt in de delegerende landsverordening aangegeven welke straf kan worden opgelegd.

Toelichting:

In het bijzonder bij bepalingen die door sancties worden gehandhaafd is de rechtszekerheid van groot belang. De burger moet uit de bepalingen precies kunnen afleiden in welke gevallen een gedraging tot toepassing van een sanctie kan leiden. Als daarover door verwijzing naar andere bepalingen onduidelijkheid kan ontstaan, betekent dat dus dat die verwijzing achterwege moet blijven (zie aanwijzing 58). Zie ook uitspraak Rb. s'Gravenhage 23 februari 2011, LJN BP9769 met betrekking tot sanctionering bij gedelegeerde regelgeving.

Het tweede lid van de aanwijzing verwoordt artikel 83, tweede en vierde lid, van de Staatsregeling van Curaçao.

Aanwijzing 114

Als bestuurlijke sancties worden in het bijzonder de volgende mogelijkheden overwogen:

1. het opleggen van een last onder bestuursdwang;
2. het toepassen van bestuursdwang;
3. het opleggen van een last onder dwangsom;
4. het schorsen, wijzigen of intrekken of van een begunstigende beschikking;
5. het opleggen van een bestuurlijke boete.

Toelichting:

Bij het opleggen van een bestuurlijke sanctie treedt een bestuursorgaan op als gevolg van het door een (rechts)persoon overtreden van een wettelijk voorschrift. De sanctie bestaat uit het opleggen van een verplichting of het een onthouden van een aanspraak. De in de aanwijzing genoemde bestuurlijke sancties komen vanwege hun algemene karakter in een groot aantal gevallen en voor regelgeving van uiteenlopende aard in aanmerking als handhavingsmiddel.

Bestuurlijke sancties kunnen worden onderscheiden in herstelsancties en bestraffende sancties.

Een herstelsanctie is een bestuurlijke sanctie die strekt tot het geheel of gedeeltelijk ongedaan maken of beëindigen van een overtreding, tot het voorkomen van herhaling van een overtreding, dan wel tot het wegnemen of beperken van de gevolgen van een overtreding. De sancties genoemd onder a tot en met c zijn herstelsancties.

Een bestraffende sanctie is een bestuurlijke sanctie voor zover deze beoogt de overtreder leed toe te voegen. Dit is in het bijzonder het geval bij het opleggen van een bestuurlijke boete (onderdeel d). Maar ook het schorsen van een vergunning voor een bepaalde periode waardoor financieel nadeel wordt geleden, kan het karakter krijgen van een bestraffende sanctie (onderdeel e).

Bij het verlenen van de bevoegdheid tot het opleggen van een bestraffende bestuurlijke sanctie, in het bijzonder een bestuurlijke boete, worden artikelen 6 en 7 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden en artikelen 14 en 15 van het Internationaal verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten in acht genomen (zie bijvoorbeeld Europees Hof voor de rechten van de mens, 21 februari 1984, NJ 1988, 937 (Öztürk)).

Voor het verlenen van de bevoegdheid tot het toepassen van bestuurlijke sancties zijn in aanwijzing 116 tot en met 118 modellen opgenomen.

Aanwijzing 115

1. Indien schorsing, wijziging of intrekking van een beschikking bij wijze van sanctie mogelijk

moet zijn, wordt de bevoegdheid daartoe uitdrukkelijk geregeld.

2. De gronden die kunnen of moeten leiden tot het schorsen, wijzigen of intrekken van een beschikking bij wijze van sanctie, worden in de regeling gespecificeerd.

Toelichting:

Indien leedtoevoeging het doel is van de maatregel en niet enkel het herstel van de rechtmatige situatie, kan de maatregel een bestraffend karakter krijgen en dienen de verdragen, genoemd in de toelichting bij aanwijzing 114 in acht te worden genomen. Zie ook aanwijzing 103. Ten behoeve van de uitvoering van een regeling wordt in de memorie van toelichting aandacht besteed aan deze aspecten.

Aanwijzing 116

Voor het verlenen van de bevoegdheid tot het toepassen van bestuursdwang wordt het volgende model gebruikt:

1. ... (aanduiding bestuursorgaan) is bevoegd op kosten van de overtreder door feitelijk handelen op te treden tegen hetgeen in strijd met de bepalingen gegeven bij of krachtens artikel(en) wordt gedaan of nagelaten.
2. Een beslissing tot toepassing van bestuursdwang als bedoeld in het eerste lid is een beschikking en wordt aan de overtreder en andere belanghebbenden bekendgemaakt.
3. De beschikking vermeldt:
 - a. welk voorschrift is of wordt overtreden;
 - b. welke maatregelen genomen dienen te worden genomen om tenuitvoerlegging te voorkomen en
 - c. binnen welke termijn belanghebbenden de tenuitvoerlegging kunnen voorkomen door zelf maatregelen te treffen.
4. Het tweede en derde lid zijn niet van toepassing indien de vereiste spoed zich daartegen verzet. De beschikking wordt onverwijld alsnog aan de belanghebbenden bekendgemaakt.

Toelichting:

De aanwijzing is algemeen geformuleerd. Onder feitelijk handelen wordt verstaan het doen wegnemen, ontruimen, beletten, in de vorige toestand herstellen of verrichten van hetgeen in strijd met de bij of krachtens de landsverordening gestelde bepalingen of met een voorschrift of beperking verbonden aan een bij of krachtens deze landsverordening verleende beschikking is of wordt gedaan, gehouden of nagelaten.

Hoe het feitelijk handelen wordt ingevuld kan in de toelichting bij het artikel als voorbeeld worden opgenomen. Welke feitelijke handeling in welk geval de voorkeur verdient is afhankelijk van het overtreden voorschrift en het door het bestuur te beschermen belang. Het is van belang dat de regeling het bestuur voldoende armslag biedt gelet op de mogelijke overtredingen. Welke overtredingen zich mogelijk zullen voordoen, is afhankelijk van de norm die wordt gesteld.

De bevoegdheid kan ook worden geformuleerd als een last onder bestuursdwang. Een last onder bestuursdwang is een beschikking waarin een termijn aan de overtreder wordt gesteld om de overtreding zelf te beëindigen en de rechtmatige situatie te herstellen. Indien de overtreder niet aan deze last voldoet is het bestuursorgaan bevoegd bestuursdwang toe te passen.

De aanwijzing bevat de basis om kosten die verband houden met het toepassen van bestuursdwang te verhalen bij de overtreder. Tevens is opgenomen dat de beslissing een beschikking is. Hiermee is geregeld dat de belanghebbenden de bescherming van de Landsverordening administratieve rechtspraak genieten.

Afhankelijk van de regeling kan nadere aanvulling van het model met bepalingen die betrekking hebben op overige bevoegdheden die het toepassen van bestuursdwang ondersteunen, wenselijk zijn.

Aanwijzing 117

1. Een bestuursorgaan dat bevoegd is tot het toepassen van bestuursdwang, kan in plaats daarvan een last onder dwangsom opleggen.
2. Voor het verlenen van de bevoegdheid tot het opleggen van een last onder dwangsom wordt het volgende model gebruikt:

... (aanduiding bestuursorgaan) is bevoegd in plaats van een beschikking tot toepassing van bestuursdwang een last onder dwangsom op te leggen.

Toelichting:

Het opleggen van een last onder dwangsom kan als alternatief voor de toepassing van bestuursdwang dienen. Een besluit over toepassing van een van beide instrumenten is afhankelijk van de aard van de overtreding en het te beschermen belang. Het opleggen van beide maatregelen is niet mogelijk. Beide maatregelen zijn immers gericht op het voorkomen van een overtreding of van een verder voortduren van een overtreding.

Het kan wenselijk zijn de regeling van de bevoegdheid tot het opleggen van een last onder dwangsom uit te breiden met bepalingen met betrekking tot de invordering, opschorting, opheffing of vermindering van de dwangsom. In elk geval tot een algemene regeling daartoe tot stand is gekomen conform artikel 89, tweede lid, van de Staatsregeling van Curaçao j^o Additioneel artikel II.

Aanwijzing 118

1. Aan het opleggen van een bestuurlijke boete worden waarborgen verbonden in verband met het bestraffende karakter van de sanctie.
2. Voor het verlenen van de bevoegdheid tot het opleggen van een bestuurlijke boete wordt het volgende model gebruikt:
 1. (aanduiding bestuursorgaan) kan bij een verwijtbare overtreding van de voorschriften gegeven bij (of krachtens) artikel(en), een bestuurlijke boete opleggen van maximaal NAF.
 2. De boete wordt niet opgelegd indien de overtreder inmiddels is overleden. Een opgelegde boete vervalt indien de overtreder overlijdt, voor zover het nog niet was voldaan.
3. Het model wordt afhankelijk van de regeling aangevuld met bepalingen die betrekking hebben op het horen van de overtreder, het opmaken van rapportages en de hoogte van de boete in vergelijking met de aard van de overtreding.

Toelichting:

In het model is in elk geval opgenomen dat de overtreding waarvoor de boete wordt opgelegd verwijtbaar dient te zijn. Zonder verwijt aan de overtreder kan er ook geen boete worden opgelegd. Uit het derde lid volgt dat het model niet alomvattend is en dat nadere aanvulling van de regeling van de bestuurlijke boete wenselijk is. Op welke wijze deze aanvulling plaatsvindt, is afhankelijk van de regeling.

Aanwijzing 119

1. Ten aanzien van elk strafbaar feit dat door een landsverordening in het leven wordt geroepen of dat krachtens een landsverordening bij lagere regeling in het leven kan worden geroepen, wordt in de landsverordening aangegeven of het een misdrijf of een overtreding is.

2. Daarvoor wordt het volgende model gebruikt:

De in artikel ... strafbaar gestelde feiten zijn misdrijven.

De in (of krachtens) artikel ... strafbaar gestelde feiten zijn overtredingen.

3. Indien als sanctie een geldboete wordt opgelegd, wordt een van de geldboetecategorieën genoemd in artikel 1:54, vierde lid, van het Wetboek van Strafrecht, vermeld.

Toelichting:

Indien het feit een misdrijf betreft wordt de delictsomschrijving in de landsverordening zelf opgenomen. Zie ook aanwijzing 113.

Voorbeeld bij het derde lid: Overtreding van artikel ... wordt gestraft met een geldboete van de eerste categorie.

Aanwijzing 120

Handhaving door tuchtrecht is een mogelijkheid die in aanmerking kan komen indien handhaving van de norm door een beroepsgroep doelmatiger is dan handhaving binnen het strafrecht of bestuursrecht, en er geen zwaarwegend algemeen belang is dat bestuurlijke of strafrechtelijke handhaving rechtvaardigt.

Toelichting:

Indien uit onderzoek blijkt dat tuchtrechtelijke handhaving voorkeur verdient, wordt bij het ontwerpen van de regeling rekening gehouden met de waarborgen die vereist zijn op basis van artikel 6 en 7 van het Europees verdrag van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden en artikel 14 en 15 van het Internationaal verdrag inzake de burgerrechten en politieke rechten. Zie ook de toelichting bij aanwijzing 113.

Deze aanwijzing ziet niet op privaatrechtelijk tuchtrecht dat bijvoorbeeld binnen verenigingen wordt afgesproken.

§ 4.11 Bestuursrechtelijke rechtsbescherming

Aanwijzing 121

1. Indien de wetgever in een landsverordening aan een bestuursorgaan de bevoegdheid toekent besluiten te nemen, dient, behoudens in bijzondere gevallen, voor belanghebbenden de mogelijkheid te bestaan tot het instellen van beroep bij een administratieve rechter. Het voorgaande geldt niet met betrekking tot besluiten, inhoudende algemeen verbindende voorschriften.
2. Voor alle belanghebbenden wordt in dezelfde beroepsmogelijkheden voorzien.

Toelichting:

In de meeste gevallen is voldoende om in het algemeen deel van de memorie van toelichting te verwijzen naar de werking van de Landsverordening administratieve rechtspraak. Mogelijk dient een bijzondere rechter zich te buigen over het beroep. Bijvoorbeeld op basis van de Landsverordening op het beroep in belastingzaken 1940 of de Regeling ambtenarenrechtspraak 1951.

Aanwijzing 122

1. Bij het openstellen van beroep wordt overwogen of er gronden zijn om een regeling op te nemen betreffende de opschorting van de werking van een besluit.
2. Voor een zodanige regeling wordt het volgende model als uitgangspunt genomen:

De werking van het besluit wordt opgeschort totdat de beroepstermijn is verstreken of, indien beroep is ingesteld, op het beroep is beslist.

Toelichting:

Bij de overweging van de vraag of het noodzakelijk is om een regeling voor de opschorting van de werking van een besluit op te nemen, moet worden bedacht dat belanghebbenden in beginsel de mogelijkheid hebben om bij de administratieve rechter een voorlopige voorziening te vragen, inhoudende gehele of gedeeltelijke schorsing van een besluit. Rekening dient te worden gehouden met het bijzondere karakter van fiscale wetgeving, waarbij het indienen van een bezwaar- of beroepsschrift de betaalplicht niet opschort.

Met het oog op de rechtsbescherming, in het bijzonder van derden-belanghebbenden, kan het soms gewenst zijn om te regelen dat de werking van een besluit gedurende een bepaalde periode na de bekendmaking wordt opgeschort. Aandacht hiervoor is vooral van belang als de uitvoering van het besluit tot onomkeerbare gevolgen leidt.

In beginsel geldt de opschortende werking voor de periode waarbinnen bezwaar kan worden gemaakt of beroep kan worden ingesteld bij een administratieve rechter. Een verdergaande mogelijkheid is dat wordt bepaald dat het besluit buiten werking blijft totdat op een ingesteld beroep is beslist. Overigens geldt dat de administratieve rechter in het kader van de bevoegdheid tot het treffen van een voorlopige voorziening op grond van een daartoe ingesteld verzoek kan beslissen de schorsing op te heffen.

§ 4.12 Evaluatiebepaling

Aanwijzing 123

1. Indien het wenselijk is te bepalen dat een landsverordening eenmalig of periodiek wordt geëvalueerd, of over de uitvoering daarvan verslag wordt gedaan, wordt het volgende model als uitgangspunt genomen:

De minister(s), belast met zend(t)(en) binnen jaar na de inwerkingtreding van deze landsverordening (, en vervolgens telkens na jaar,) aan de Staten een verslag over de doeltreffendheid en de effecten van deze landsverordening in de praktijk (of nadere omlijning van aspecten of onderdelen van de landsverordening).

2. Indien voor de evaluatie de medewerking van een niet onder ministeriële verantwoordelijkheid vallend orgaan nodig is, moet daartoe een wettelijke voorziening worden opgenomen.

Toelichting:

Voor onderzoek komen in aanmerking zowel de mate van verwerkelijking van de doelstellingen en de neveneffecten als de evenredigheid, subsidiariteit, uitvoerbaarheid, handhaafbaarheid, afstemming op andere regelingen, eenvoud, duidelijkheid en toegankelijkheid. Welke vorm van evaluatie moet worden gekozen, zal afhangen van onder meer het gewicht van de betrokken regeling, de maatschappelijke betekenis ervan en de aan evaluatie verbonden lasten. Er is een breed scala denkbaar van diepgaand wetenschappelijk onderzoek tot rapportage door de uitvoeringsorganen.

In het algemeen lijkt een evaluatietermijn van vijf jaar in de rede te liggen. Onder omstandigheden kan echter een andere termijn de voorkeur verdienen.

§ 4.13 Overgangsrecht

Aanwijzing 124

Bij een nieuwe regeling of wijziging van een regeling wordt overwogen of overgangsbepalingen noodzakelijk zijn.

Toelichting:

Het overgangsrecht vereist de nodige aandacht. Voorkomen moet worden dat bijvoorbeeld bij de intrekking van een regeling, het niet duidelijk is welke gevolgen de intrekking moet hebben voor op die regeling gebaseerde beschikkingen. Het is in alle gevallen van belang tijdig na te gaan welke elementen van een regeling aanleiding kunnen geven tot één of meer overgangsbepalingen.

Als een landsverordening wordt gevolgd door een invoeringslandsverordening, wordt het overgangsrecht in die invoeringsverordening opgenomen. Zie ook de toelichting bij aanwijzing 166.

In de memorie van toelichting bij de eerste landsverordening wordt als vooruitblik tevens kort ingegaan op het voorgenomen overgangsrecht.

Aanwijzing 125

1. Een nieuwe regeling is niet slechts van toepassing op hetgeen na haar inwerkingtreding voorvalt, doch ook op hetgeen bij haar inwerkingtreding bestaat, zoals bestaande rechtsposities en verhoudingen (onmiddellijke werking).
2. Indien beoogd wordt af te wijken van het eerste lid, wordt dit uitdrukkelijk geregeld.

Toelichting:

Indien in een regeling geen overgangsrecht wordt opgenomen, heeft deze onmiddellijke (ook wel: exclusieve) werking.

Onder omstandigheden kunnen bezwaren kleven aan onmiddellijke werking. In dat geval kan gekozen worden voor terugwerkende kracht (aanwijzingen 126 en 127) of voor eerbiedigende dan wel uitgestelde werking (aanwijzingen 128 en 129). Afwijkingen van de hoofdregel worden in de regeling zelf neergelegd. Dit is evenwel niet altijd nodig. Er kunnen algemene bepalingen van overgangsrecht bestaan, zoals artikel 1, tweede lid, van het Wetboek van Strafrecht, artikel 15 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten en artikel 7 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden. Op grond van deze bepalingen kunnen feiten die vóór de inwerkingtreding zijn geschied, niet strafbaar of zwaarder strafbaar worden gesteld.

Voor de beoordeling in hoeverre afwijking van de hoofdregel noodzakelijk is, dient bij het ontwerpen van een regeling, bij voorkeur reeds bij het opstellen van de startnotitie, de maatschappelijke gevolgen daarvan zijn onderkend. Punten van overweging zijn daarbij het vertrouwensbeginsel, de redelijkheid en billijkheid, de rechtszekerheid en het verrassingseffect (zie ook aanwijzing 126).

Het is niet altijd noodzakelijk op de gehele regeling van toepassing zijnde overgangsbepalingen te ontwerpen; per onderdeel van een regeling kunnen er ook verschillende overgangsregelingen gelden.

Aanwijzing 126

1. Aan een regeling wordt slechts terugwerkende kracht verleend, indien daarvoor een bijzondere reden bestaat.
2. Door het verlenen van terugwerkende kracht aan een regeling worden de in die regeling voorziene rechtsgevolgen gerekend te zijn ingetreden vanaf een nader aangeduid tijdstip voorafgaande aan de inwerkingtreding van die regeling.
3. Aan belastende regelingen wordt, behoudens in uitzonderlijke gevallen, geen terugwerkende kracht toegekend.
4. Bij een regeling mag een feit dat vóór haar inwerkingtreding is geschied, niet strafbaar of zwaarder strafbaar worden gesteld.

Toelichting:

Het toekennen van terugwerkende kracht brengt op zichzelf geen verandering in de feiten zelf mee, maar in de rechtsgevolgen daarvan. De mogelijkheid tot het verlenen van terugwerkende kracht wordt beperkt door internationale en nationale wettelijke bepalingen (zie de toelichting bij aanwijzing 125).

Bij belastende regelingen betekent terugwerkende kracht in beginsel een aantasting van de rechtszekerheid van de burger. Een reden voor het toekennen van terugwerkende kracht kan zijn de noodzaak tot het plotseling laten gelden van een nieuwe regeling om te voorkomen dat burgers maatregelen treffen waardoor de regeling haar beoogde effect ontbeert of zelfs een tegenovergesteld effect sorteert. Alsdan kan de grensdatum van de terugwerkende kracht samenvallen met de datum waarop van betrokkenen redelijkerwijs kan worden gevergd dat zij reeds voorafgaande aan de inwerkingtreding met de verandering in de regelgeving rekening hielden. Voorts kan gedacht worden aan gevallen waarin de regelgeving een achterstand heeft opgelopen ten opzichte van in de praktijk noodzakelijk gebleken ontwikkelingen die legalisering achteraf behoeven. Legalisering dient dan wel op zo kort mogelijke termijn te geschieden, opdat de periode waarover de regeling terugwerkt, beperkt blijft.

Bij het achteraf legaliseren van praktische ontwikkelingen verdient het de voorkeur gebruik te maken van

specifieke constructies als bekrachtiging en conversie in plaats van terugwerkende kracht.

Aanwijzing 127

1. Het verlenen van terugwerkende kracht geschiedt niet door middel van een fictief tijdstip van inwerkingtreding.
2. Voor het verlenen van terugwerkende kracht wordt een van de volgende modellen gebruikt:
 - A. Deze landsverordening/Dit landsbesluit/Deze regeling treedt in werking..... en werkt terug tot en met
 - B. Deze landsverordening treedt in werking op een bij landsbesluit te bepalen tijdstip en kan terugwerken tot en met een in dat landsbesluit te bepalen tijdstip.
3. Indien dit voor de duidelijkheid van de beoogde rechtsgevolgen van terugwerkende kracht nodig is, worden meer gespecificeerde bepalingen opgenomen.

Toelichting:

Indien het wenselijk is om uitdrukkelijk aan te geven in hoeverre een landsverordening toepasselijk is op feiten die in het verleden hebben plaatsgevonden, kan het volgende voorbeeld worden gebruikt:

Artikel 10 vindt voor het eerst toepassing met betrekking tot feiten als vorenbedoeld die in het jaar 2008 hebben plaatsgevonden.

Niet toegestaan is het gebruik van de formule: Deze landsverordening wordt geacht in werking te zijn getreden met ingang van ...

Aanwijzing 128

Een nieuwe regeling kan een daarvoor geldende regeling blijvend (eerbiedigende werking) of voor een bepaalde periode (uitgestelde werking) van toepassing laten op nader aangeduide feiten of verhoudingen.

Toelichting:

Het toekennen van eerbiedigende werking of uitgestelde werking kan onder meer wenselijk zijn in de volgende gevallen. Het aan de nieuwe regeling voorafgaande rechtsregime heeft geleid tot het ontstaan van verwachtingen omtrent het voortduren van situaties dan wel het al dan niet intreden van aan bepaalde handelingen verbonden rechtsgevolgen of andere effecten, aan welke verwachtingen de nieuwe regeling afbreuk zal doen. In hoeverre deze verwachtingen gehonoreerd moeten worden, hangt in de eerste plaats af van de vraag of de overwegingen die geleid hebben tot het tot stand brengen van de nieuwe regeling, daartoe de ruimte laten. Voorts spelen het realiteitsgehalte van de verwachtingen en de daarbij betrokken belangen een rol.

Leidt de toepassing van eerbiedigende of uitgestelde werking tot een zeer ingewikkelde regeling, dan verdient het overweging de te handhaven regeling opnieuw vast te stellen als onderdeel van en uitzondering op de nieuwe regeling.

Aanwijzing 129

Bij het verlenen van eerbiedigende of uitgestelde werking dient duidelijk uit de regeling te blijken welke rechtsgevolgen beoogd worden.

Aanwijzing 130

In geval van nieuwe regels voor procedures en bevoegdheden van organen ten aanzien van geschillen, dient met betrekking tot de zaken die vóór de inwerkingtreding van deze regels aanhangig zijn gemaakt, uitdrukkelijk in de regeling te worden bepaald of het oude dan wel het nieuwe recht van toepassing is.

Toelichting:

Deze aanwijzing geldt ook in de sfeer van het strafprocesrecht. In de sfeer van de strafvordering geldt niet een regel als die van artikel 1:1 van het Wetboek van Strafrecht. Bij verandering van de bevoegde instantie of van de procedure dient men in die sfeer, evenals elders in de sfeer van het procesrecht, na te gaan of de oude dan wel de nieuwe regeling ook moet gelden voor de zaken, die bij de inwerkingtreding van de nieuwe regeling aanhangig zijn.

§ 4.14 Samenloop

Aanwijzing 131

Bij een ontwerp-landsverordening wordt gezien of het noodzakelijk is de samenloop met een andere ontwerp-landsverordening te regelen.

Toelichting:

Onder samenloop wordt de situatie verstaan waarin een tekstuele afhankelijkheid tussen twee (of meer) ontwerp landsverordeningen (of met betrekking tot een reeds tot landsverordening verheven maar nog niet in werking getreden landsverordening) bestaat terwijl de procedures van totstandkoming in de tijd onafhankelijk van elkaar verlopen. Het gaat hier dus niet om situaties als die van een nieuwe landsverordening en een invoeringslandsverordening daarbij, waar de inhoud en procedurele voortgang van het ene ontwerp rechtstreeks bepalend is voor dat van het andere ontwerp. Een samenloopprobleem zal zich over het algemeen slechts voordoen bij ontwerp landsverordeningen, aangezien bij overige regelingen kort voor de publicatie nog wijzigingen kunnen worden aangebracht en de tekst kan worden vastgesteld naar de situatie die op dat moment bestaat.

Het verdient de voorkeur samenloopproblemen te voorkomen. Dit kan worden bereikt door:

- een tweede wetgevingstraject pas te starten wanneer het eerste zijn beslag heeft gevonden in een landsverordening(swijziging) of anderszins reeds verder in procedure is, zodat de volgorde van inwerkingtreding duidelijk vooraf goed kan worden ingeschat;
- ontwerpen van landsverordeningen aldus te formuleren dat geen tekstuele afhankelijkheid bestaat;
- de ontwerpen van landsverordeningen samen te voegen.

Verder kunnen samenloopproblemen soms worden voorkomen door te kiezen voor inwerkingtreding bij landsbesluit. In dat landsbesluit kan de volgorde van inwerkingtreding worden bepaald, waardoor

samenloopproblemen worden opgevangen. Zie aanwijzing 135, eerste lid, model A en de toelichting daarbij.

Aanwijzing 132

Voor het opnemen van een samenloopbepaling wordt een van de volgende modellen als uitgangspunt genomen:

1. Indien de bij de Staten ingediende ontwerp-landsverordening ... (opschrift), tot landsverordening is of wordt verheven, en (artikel ... van) die landsverordening eerder in werking is getreden of treedt dan (artikel ... van) deze landsverordening, wordt (artikel ... van) deze landsverordening als volgt gewijzigd:
2. Indien de bij de Staten ingediende ontwerp-landsverordening ... (opschrift), tot landsverordening is of wordt verheven, en (artikel ... van) die landsverordening op hetzelfde tijdstip in werking treedt als (artikel ... van) deze landsverordening, wordt (artikel ... van) deze landsverordening als volgt gewijzigd:
3. Indien de bij de Staten ingediende ontwerp-landsverordening ... (opschrift), tot landsverordening is of wordt verheven, en (artikel ... van) die landsverordening later in werking treedt dan (artikel ... van) deze landsverordening, wordt (artikel ... van) die landsverordening als volgt gewijzigd:

Toelichting:

Voor elk geval van samenloop zal een op die situatie toegespitste bepaling moeten worden ontworpen. Het is niet mogelijk om een model te geven dat in alle gevallen kan worden toegepast. Bovenstaande modellen zijn bedoeld als handvat en zullen moeten worden aangepast aan de specifieke omstandigheden van het geval.

Indien de inwerkingtredingsbepaling van een ontwerp-landsverordening gedifferentieerde inwerkingtreding mogelijk maakt, dient de samenloopbepaling naar de relevante artikelen van die ontwerp-landsverordening te verwijzen. Als de inwerkingtredingsbepaling geen gedifferentieerde inwerkingtreding mogelijk maakt en de gehele landsverordening dus op één moment in werking zal treden, is het niet nodig om naar bepaalde artikelen te verwijzen en kan er worden volstaan met een verwijzing naar de landsverordening.

Hieronder is bij wijze van nadere toelichting een fictief en eenvoudig voorbeeld opgenomen.

Voorbeeld

Artikel 1 van de Landsverordening samenloopbepalingen luidt:

Artikel 1

Samenloopbepalingen zijn ingewikkeld.

Dit artikel wordt in twee verschillende ontwerp-landsverordeningen gewijzigd:

Ontwerp-Landsverordening overgangsrecht:

Artikel I

A

Artikel 1 van de Landsverordening samenloopbepalingen komt te luiden:

Artikel 1

Samenloopbepalingen en overgangsrechtbepalingen zijn ingewikkeld.

(...)

Ontwerp-Landsverordening nadenken:

Artikel I

A

Artikel 1 van de Landsverordening samenloopbepalingen komt te luiden:

Artikel 1

Samenloopbepalingen zijn ingewikkeld, maar als je goed nadenkt, lukt het wel.

(...)

Hieronder staan de samenloopbepalingen die bij dit voorbeeld horen. Ze zijn geschreven om in de ontwerp-Landsverordening overgangsrecht te worden opgenomen.

1. Indien de bij de Staten ingediende ontwerp-Landsverordening nadenken, tot landsverordening is of wordt verheven, en artikel I, onderdeel A van die landsverordening eerder in werking is getreden of treedt dan artikel I, onderdeel A van deze landsverordening, dan komt artikel I, onderdeel A, van deze landsverordening te luiden:

A

Artikel 1 van de Landsverordening samenloopbepalingen komt te luiden:

Artikel 1

Samenloopbepalingen en overgangsrechtbepalingen zijn ingewikkeld, maar als je goed nadenkt, lukt het wel.

Toelichting: Op deze manier wordt voorkomen dat de wijziging in de Landsverordening nadenken wordt teruggedraaid door de Landsverordening overgangsrecht.

2. Indien de bij de Staten ingediende ontwerp-Landsverordening nadenken, tot landsverordening is of wordt verheven, en artikel I, onderdeel A, van die landsverordening op hetzelfde tijdstip in werking treedt als artikel I, onderdeel A van deze landsverordening, vervalt artikel I, onderdeel A, van deze landsverordening en komt artikel I, onderdeel A, van die landsverordening te luiden:

A

Artikel 1 van de Landsverordening samenloopbepalingen komt te luiden:

Artikel 1

Samenloopbepalingen en overgangsrechtbepalingen zijn ingewikkeld, maar als je goed nadenkt, lukt het wel.

Toelichting: Zonder deze samenloopbepaling zal er bij gelijktijdige inwerkingtreding sprake zijn van een artikel dat tegelijkertijd op twee verschillende manieren opnieuw wordt vastgesteld. Eén van de twee moet dus vervallen. Wat de te vervallen bepaling beoogt te regelen, moet vervolgens in de andere ontwerp-landsverordening worden meegenomen.

3. Indien de bij de Staten ingediende ontwerp-Landsverordening nadenken tot landsverordening is of wordt verheven, en artikel I, onderdeel A van die landsverordening later in werking treedt dan artikel I, onderdeel A, van deze landsverordening, komt artikel I, onderdeel A, van die ontwerp-landsverordening te luiden:

A

Artikel 1 van de Landsverordening samenloopbepalingen komt te luiden:

Artikel 1

Samenloopbepalingen en overgangsrechtbepalingen zijn ingewikkeld, maar als je goed nadenkt, lukt het wel.

Toelichting: Op deze manier wordt voorkomen dat de wijziging in de Landsverordening overgangsrecht wordt teruggedraaid door de Landsverordening nadenken.

§ 4.15 Inwerkingtreding

Aanwijzing 133

Een regeling voorziet in haar inwerkingtreding.

Toelichting:

Zie voor de formulering van inwerkingtredingsbepalingen de aanwijzingen 135 tot en met 137. Een regeling dient bij voorkeur altijd een inwerkingtredingsbepaling te bevatten. Mocht het onverhoopt het geval zijn dat een regeling zonder inwerkingtredingsbepaling tot stand komt, dan biedt artikel 11 van de Bekendmakingsverordening een vangnet. Op basis van die regeling treedt een landsverordening, landsbesluit, houdende algemene maatregelen, of een ministeriële regeling met algemene werking, in werking met ingang van de dertigste dag na de datum van bekendmaking.

Aanwijzing 134

1. Het tijdstip van inwerkingtreding van een landsverordening of een landsbesluit, houdende algemene maatregelen, wordt zodanig geregeld dat deze blijkt uit het Publicatieblad.
2. Het tijdstip wordt niet afhankelijk gesteld van de inwerkingtreding van een verdrag of van een andere niet uit het Publicatieblad blijken gebeurtenis.

Aanwijzing 135

Indien twee of meer regelingen op hetzelfde tijdstip in werking treden, is voor de volgorde van

inwerkingtreding bepalend:

- a. de datum van bekrachtiging door de regering van de regeling;
- b. indien de datum van bekrachtiging van beide regelingen dezelfde is: de datum van uitgifte van het Publicatieblad;
- c. indien de datum van bekrachtiging en de datum van uitgifte van beide regelingen dezelfde is: het volgnummer van het Publicatieblad of De Curaçaose Courant.

Toelichting:

Deze volgorde laat onverlet het geval dat de wetgever evident een andere volgorde heeft bedoeld. De volgorde van inwerkingtreding kan ook worden bepaald door de inwerkingtreding bij landsbesluit te regelen.

Aanwijzing 136

Bij het bepalen van de termijn tussen de bekendmaking en de inwerkingtreding van een regeling wordt rekening gehouden met de mogelijkheid voor uitvoeringsorganen en andere bij de regeling betrokkenen om zich tijdig op de regeling in te stellen.

Toelichting:

Welke invoeringstermijn redelijk is, hangt in de eerste plaats af van de inhoud van de regeling. Ook indien de invoering spoedeisend is, zal toch verzekerd moeten zijn dat enerzijds de daarbij betrokken burgers, bedrijven en instellingen en anderzijds de uitvoeringsorganen redelijkerwijs in staat zijn de gestelde bepalingen na te komen en uit te voeren. Een goede voorlichting kan hierbij een belangrijk hulpmiddel zijn.

Aanwijzing 137

1. De datum van inwerkingtreding van een regeling ligt in elk geval na het tijdstip van de feitelijke verkrijgbaarstelling van het betrokken Publicatieblad.
2. De datum van bekendmaking van een landsbesluit tot vaststelling van de datum van inwerkingtreding van een landsverordening, een landsbesluit, houdende algemene maatregelen, of een ministeriële regeling met algemene werking, ligt in elk geval vóór de datum van inwerkingtreding van de betrokken regeling.

Toelichting:

Deze aanwijzing vloeit direct voort uit artikel 81 van de Staatsregeling van Curaçao. Zonder bekendmaking kan een regeling niet in werking treden. De datum van inwerkingtreding moet - zo mogelijk - zodanig worden vastgesteld, dat de betrokkenen (bijvoorbeeld de advocatuur, de rechterlijke macht of uitvoeringsorganen) de gelegenheid hebben om tijdig kennis te nemen van de nieuwe regeling.

Een regeling kan pas als bekendgemaakt worden beschouwd met ingang van het tijdstip waarop het betrokken publicatieblad verkrijgbaar is gesteld of feitelijk naar buiten is gebracht.

Aanwijzing 138

De inwerkingtreding van bepalingen betreffende inwerkingtreding en de bekendmaking van een regeling, vaststelling van een citeertitel en delegatie van regelgevende bevoegdheid wordt niet geregeld. Deze bepalingen gelden vanaf het tijdstip van totstandkoming van de regeling.

Toelichting:

Deze aanwijzing houdt in dat voor de bedoelde bepalingen bij de regeling van de inwerkingtreding geen afzonderlijke voorziening wordt getroffen.

Deze aanwijzing geldt mede voor bepalingen over parlementaire betrokkenheid bij de totstandkoming van regelgeving (zie aanwijzingen 27 e.v.).

Indien op grond van een bij de Staten aanhangig ontwerp reeds een uitvoeringsregeling wordt voorbereid die met toepassing van een in dat ontwerp opgenomen bepaling met betrekking tot de totstandkomingsprocedure tot stand gebracht moet worden, kan de voorbereiding plaatsvinden overeenkomstig die bepaling. Bij de vaststelling van de uitvoeringsregeling is dan aan de verplichtingen inzake parlementaire betrokkenheid bij de uitvoeringsregeling voldaan. De uitvoeringsregeling kan dan op hetzelfde moment in werking treden als de landsverordening waarop zij is gebaseerd.

Aanwijzing 139

Een besluit tot vaststelling van de datum van inwerkingtreding van een regeling voorziet niet in zijn eigen inwerkingtreding.

Toelichting:

Een dergelijk besluit geldt zodra het is bekendgemaakt. Bij de bepaling van de datum van inwerkingtreding wordt rekening gehouden met aanwijzing 131.

Aanwijzing 140

1. Voor de inwerkingtredingsbepaling van landsverordeningen wordt in normale gevallen een van de volgende modellen gebruikt:

- A Deze landsverordening treedt in werking op een bij landsbesluit te bepalen tijdstip.
- B Deze landsverordening treedt in werking met ingang van de eerste dag van de tweede kalendermaand na de datum van bekendmaking.
- C Deze landsverordening treedt in werking met ingang van de dag na de datum van bekendmaking.

2. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing op landsbesluiten, houdende algemene maatregelen en ministeriële regelingen met algemene werking. Voor de inwerkingtreding van een besluit of regeling kunnen in normale gevallen tevens de volgende modellen worden gebruikt:

- A Dit besluit/ Deze regeling treedt in werking met ingang van 1 september 2013.
- B Dit besluit/ Deze regeling treedt in werking met ingang van de dag na de datum van

bekendmaking.

Toelichting:

Om een goede invoering mogelijk te maken, is een reële termijn tussen bekendmaking en inwerkingtreding van een regeling soms noodzakelijk.

In een landsverordening wordt in beginsel geen concrete datum van inwerkingtreding genoemd met het oog op het doorlopen van het parlementaire proces.

Tegen opnemng van een concrete inwerkingtredingsdatum in een landsbesluit, houdende algemene maatregelen of een ministeriële regeling met algemene werking, bestaat in het algemeen geen bezwaar, mits in een redelijke invoeringstermijn is voorzien (zie ook aanwijzing 131).

Aanwijzing 141

Voor de inwerkingtredingsbepaling van een regeling van een of meer ministers wordt in normale gevallen een van de volgende modellen gebruikt:

- A Deze regeling treedt in werking met ingang van 1 september 2013.
- B Deze regeling treedt in werking met ingang van de eerste dag van de tweede kalendermaand na de datum van bekendmaking.
- C Deze regeling treedt in werking met ingang van de dag na die van bekendmaking.

Aanwijzing 142

Indien dat noodzakelijk is, kan in bijzondere gevallen voor de inwerkingtredingsbepaling van een landsverordening of een landsbesluit, houdende algemene maatregelen, ook een van de volgende modellen worden gebruikt:

- A Deze landsverordening/Dit besluit treedt in werking ... met uitzondering van de artikelen (hoofdstukken) ..., die in werking treden met ingang van
- B Deze landsverordening/Dit besluit treedt in werking op een bij landsbesluit te bepalen tijdstip. Bij landsbesluit kan een ander tijdstip worden vastgesteld waarop de artikelen (hoofdstukken) ... in werking treden.
- C De artikelen (hoofdstukken) van deze landsverordening/dit besluit treden in werking op een bij landsbesluit te bepalen tijdstip, dat voor de verschillende artikelen (hoofdstukken) of onderdelen daarvan verschillend kan worden vastgesteld.
- D Deze landsverordening treedt in werking met ingang van 1 september 2013.
- E Deze landsverordening/Dit besluit treedt in werking met ingang van 1 september 2013. Indien het Publicatieblad waarin deze landsverordening/dit besluit wordt bekendgemaakt, wordt uitgegeven na 31 augustus 2013, treedt zij/het in werking met ingang van de dag na die van bekendmaking, en werkt zij/het terug tot en met 1 september 2013.

- F Deze landsverordening/Dit besluit treedt in werking op het tijdstip waarop ... (andere Landsverordening of ander landsbesluit, houdende algemene maatregelen) in werking treedt.

Toelichting:

Voor de inwerkingtredingsbepaling van een regeling van een of meer ministers kan in bijzondere gevallen een formulering analoog aan die onder A of F worden gebruikt.

Op basis van een inwerkingtredingsbepaling overeenkomstig model C kunnen ook verschillende inwerkingtredingsbesluiten worden vastgesteld.

Mocht in bijzondere gevallen het opnemen van een concrete inwerkingtredingsdatum in een landsverordening onvermijdelijk zijn (bijvoorbeeld bij onlosmakelijke samenhang van de landsverordening met een boekjaar of belastingjaar), dan kan daarvoor model D of E worden gebruikt. Bij gebruik van model E wordt aanwijzing 126 met betrekking tot het verlenen van terugwerkende kracht aan regelingen, in acht genomen.

Indien een regeling voorziet in (de mogelijkheid van) gefaseerde inwerkingtreding, zoals bij model C, dan kan bij verwijzingen niet een formulering als 'het tijdstip waarop deze/die landsverordening/dit/dat landsbesluit in werking treedt' worden gebruikt. In plaats daarvan moeten in dergelijke verwijzingen de desbetreffende artikelen of onderdelen concreet worden aangeduid, door middel van een formulering als 'het tijdstip waarop artikel x van deze/die landsverordening/dit/dat landsbesluit in werking treedt'.

§ 4.16 Tijdelijke regelingen

Aanwijzing 143

Voor het regelen van de werkingsduur van een tijdelijke regeling worden de volgende voorbeelden als uitgangspunt genomen:

- a. Deze (soort regeling) treedt in werking met ingang van 1 januari 2012 en vervalt met ingang van 1 januari 2013.
- b. Deze landsverordening/Dit landsbesluit treedt in werking op een bij landsbesluit te bepalen tijdstip en vervalt zes jaar na het tijdstip van inwerkingtreding.
- c. Deze (soort regeling) treedt in werking met ingang van 1 januari 2013 en vervalt op een bij (landsbesluit) te bepalen tijdstip.

Toelichting:

De onder c genoemde formulering wordt slechts gekozen, indien vaststaat dat het om een tijdelijke regeling gaat, maar het tijdstip waarop de regeling dient te vervallen niet vooraf kan worden vastgesteld.

Aanwijzing 144

De tijdelijkheid van een regeling wordt in het opschrift en de citeertitel tot uitdrukking gebracht.

Voorbeeld: Landsbesluit, houdende algemene maatregelen, van de 25ste juni 2004, tijdelijk regelende de verbetering van de beveiliging van schepen en havenfaciliteiten (Tijdelijk havenbeveiligingsbesluit).

Aanwijzing 145

1. Indien het gewenst is tijdelijk van een bestaande regeling af te wijken, geschiedt dit ofwel in de vorm van een zelfstandige afwijkende regeling ofwel in de vorm van een wijziging van de regeling met tijdelijke werking.
2. In een wijzigingsregeling met tijdelijke werking wordt aangegeven hoe de gewijzigde regeling luidt na het vervallen van de tijdelijke wijziging.

Toelichting:

Tweede lid: Niet toelaatbaar is dus een bepaling als: "Voor de duur van drie jaar luidt artikel 10 als volgt".

§ 4.17 Citeertitel

Aanwijzing 146

1. Een regeling heeft een citeertitel, tenzij aan aanhaling van de regeling in de praktijk geen behoefte zal bestaan.
2. Een wijzigingsregeling heeft slechts in bijzondere gevallen een citeertitel.
3. Indien naar verwachting de behoefte zal bestaan een regeling veelvuldig met een afkorting aan te halen, wordt in de toelichting op de bepaling tot vaststelling van de citeertitel een aanbeveling gegeven voor de te gebruiken afkorting.

Toelichting:

Tweede lid: Van een bijzonder geval kan sprake zijn bij zeer uitgebreide of belangrijke wijzigingsregelingen of bij wijzigingsregelingen die naast wijzigingen ook veel zelfstandige bepalingen bevatten. Zie ook aanwijzing 84.

Ten overvloede wordt opgemerkt dat de citeertitel van een regeling enkel kan worden gewijzigd bij wijziging van die regeling.

Aanwijzing 147

1. Een citeertitel wordt kernachtig geformuleerd en bevat geen afkortingen tenzij dit onvermijdelijk is.
2. Een bepaling tot vaststelling van een citeertitel wordt overeenkomstig het volgende voorbeeld geformuleerd:

Deze landsverordening wordt aangehaald als: Handelsregisterverordening.
Deze landsverordening wordt aangehaald als: Landsverordening openbare registers.

3. Slechts het eerste woord van een citeertitel wordt met een hoofdletter geschreven.

4. In een citeertitel wordt alleen een jaartal opgenomen indien daartoe behoefte bestaat ter onderscheiding van de betrokken regeling van een andere regeling. In dat geval kan in een regeling, de volgende formulering worden toegevoegd: met vermelding van het jaartal waarin het is bekendgemaakt.

Toelichting:

Eerste lid: Als afkortingen worden gebruikt, moeten zij voldoende algemeen bekend zijn.

Tweede lid: Deze citeertitel moet aan het slot van het opschrift van de regeling tussen haakjes worden vermeld (zie aanwijzing 85).

Derde lid: Een citeertitel kan uiteraard ook woorden bevatten die altijd met een hoofdletter worden geschreven.

Vierde lid: Het invullen van het jaartal in de citeertitel zoals deze tussen haakjes is opgenomen aan het slot van opschrift van de regeling (zie aanwijzing 84), kan dan tot aan de bekendmaking (dus uiterlijk in de drukproeven) worden aangepast. Hiervoor is geen uitdrukkelijke opdracht in de desbetreffende regeling vereist.

Het is ook mogelijk in de citeertitel expliciet het jaar van inwerkingtreding op te nemen. Aan het jaartal in de citeertitel wordt niet het nummer van het Publicatieblad toegevoegd.

§ 4.18 Bekendmaking

Aanwijzing 148

1. In een regeling worden geen bepalingen opgenomen over de plaatsing in het Publicatieblad van de regeling zelf of daarop berustende algemeen verbindende voorschriften.
2. Het formulier van bekendmaking van regelingen omvat de aanhef en de ondertekening.
3. Aan het formulier van bekendmaking wordt het onderschrift toegevoegd, waaruit blijkt op welke dag de regeling is bekendgemaakt.

Toelichting:

De Bekendmakingsverordening regelt de bekendmaking van wettelijke regelingen die door de Curaçaose wetgever tot stand zijn gebracht. In artikel 5 is geregeld dat de Minister van Algemene Zaken zorg draagt voor de plaatsing van regelingen in het Publicatieblad. Gelet op de formulering van artikel 5 is een opdracht tot plaatsing in het Publicatieblad om inwerkingtreding te bewerkstelligen is nog wel nodig.

Bij het vaststellen van de datum van bekendmaking wordt rekening gehouden met de tijd die is gemoeid met het feitelijk verkrijgbaar zijn van het gedrukte Publicatieblad. Het verdient aanbeveling rekening te houden met twee weken tussen de datum dat de Minister van Algemene Zaken heeft ingestemd met uitgifte van het Publicatieblad en de datum van bekendmaking. Bij elektronische bekendmaking kan deze periode korter zijn. Zie ook aanwijzing 137.

Aanwijzing 149

Regelingen worden na hun vaststelling zo spoedig mogelijk bekendgemaakt.

Aanwijzing 150

Een regeling kan bepalen dat een daarbij behorende bijlage ter inzage wordt gelegd, indien bekendmaking door plaatsing in het Publicatieblad of De Curaçaose Courant bezwaarlijk is vanwege de omvang of een andere reden, mits die bijlage slechts voor een kleine groep personen van belang is of de kenbaarheid voor alle belanghebbenden op een andere wijze voldoende verzekerd is.

Toelichting:

Artikel 6 van de Bekendmakingsverordening voorziet expliciet in de mogelijkheid van bekendmaking van een bijlage door terinzagelegging. Deze vorm van bekendmaking van bijlagen wordt in het Publicatieblad bekendgemaakt, in de regel door het opnemen van een daartoe strekkende bepaling in de regeling waar de bijlage deel van uit maakt.

Aanwijzing 151

Indien het wenselijk is aan een regeling een inhoudsopgave toe te voegen, wordt deze bij de bekendmaking van de regeling achter de regeling opgenomen.

Toelichting:

De inhoudsopgave is geen onderdeel van de regeling. Bij de indiening van een voorstel voor een landsverordening kan een inhoudsopgave afzonderlijk bij de stukken worden gevoegd.

§ 4.19 Ondertekening

Aanwijzing 152

1. Een ontwerp-landsverordening wordt na goedkeuring door de Staten door de regering bekrachtigd.
2. Bekrachtiging geschiedt door ondertekening van de landsverordening door de Gouverneur op voordracht van de minister(s) en het plaatsen van het contraseign door de minister(s).
3. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing op landsverordeningen goedgekeurd op initiatief van de Staten.
4. Het tweede lid is van overeenkomstige toepassing op landsbesluiten, houdende algemene maatregelen.

Toelichting:

Deze aanwijzing ziet op artikel 75 van de Staatsregeling van Curaçao. De bekrachtiging van een goedgekeurde ontwerp-landsverordening verheft het ontwerp tot landsverordening. Zie ook aanwijzing 148.

Aanwijzing 153

1. Het aantal medeondertekenaars van een regeling wordt zoveel mogelijk beperkt.

2. Een regeling wordt slechts ondertekend door de minister of ministers die belast is of zijn met de behartiging van een belang dat de betrokken regeling beoogt te dienen.
3. Indien de uitvoering van de regeling geheel of in belangrijke mate geschiedt door ambtenaren die onder een andere minister ressorteren, dan die bedoeld in het eerste lid, wordt medeondertekening door die andere minister overwogen. Hetzelfde geldt als de regeling deel uit gaat maken van een regeling die onder een andere minister ressorteert.
4. Een coördinerende minister kan in gevallen waarin hij niet primair verantwoordelijk is voor de regeling, medeondertekenen, indien die regeling in belangrijke mate raakt aan het beleidsterrein waarvoor de coördinerende verantwoordelijkheid geldt.
5. Indien een regeling ook wijziging van een regeling betreft die primair onder verantwoordelijkheid van een andere minister valt, wordt medeondertekening door die andere minister overwogen.

Toelichting:

De ondertekening van een regeling brengt de verantwoordelijkheid voor de voorbereiding en de inhoud van die regeling tot uitdrukking. Deze verantwoordelijkheid komt uiteindelijk tot uiting tijdens de behandeling van de regeling in het parlement, waar de minister of ministers het voorgestane beleid verantwoorden. Een voorbeeld van medeondertekening doet zich voor als een instrument wenselijk is voor het bereiken van een beleidsdoel van een ministerie, maar het in te zetten instrument in zijn algemeenheid verantwoordelijkheid is van een andere minister. Bijvoorbeeld, het inzetten van fiscale faciliteiten ten behoeve van de economische ontwikkeling.

Aanwijzing 154

De ondertekening door meer dan een minister betekent niet dat ook eventuele uitvoeringsregelingen door alle ministers moeten worden ondertekend.

Toelichting:

Een regeling kan verschillende beleidsvelden betreffen. Dit komt tot uiting in de ondertekening door meerdere ministers. Bij de uitvoering kan het echter zo zijn dat een uitvoeringsregeling beperkt blijft tot één van de beleidsvelden, waardoor alleen die verantwoordelijke minister hoeft te ondertekenen. Hoewel een goede uitvoering van de totale regeling wel coördinatie tussen de betrokken ministers vereist, is gezamenlijke verantwoordelijkheid voor alle uitvoeringsregelingen niet altijd noodzakelijk.

Aanwijzing 155

1. Eerste ondertekenaar is de minister in het bijzonder belast met het beleidsonderwerp.
2. Bij gelijke mate van betrokkenheid of na toepassing van het eerste lid, worden de ondertekenaars opgenomen in de volgorde waarin de ministeries worden genoemd in de Landsverordening ambtelijke en bestuurlijke organisatie.
3. Indien de Minister-President ook ondertekenaar is, dan wordt deze als eerste genoemd. De Vice-Minister-President wordt enkel als zodanig aangeduid indien deze ondertekent als vervanger van de Minister-President. De eerste volzin is van toepassing.

4. De Minister-President tekent als: Minister-President, Minister van Algemene Zaken, behalve bij ondertekening uitsluitend als hoofd van het Ministerie van Algemene Zaken. In dat geval vervalt de verwijzing naar het voorzitterschap van de Raad van Ministers.

§ 4.20 Toelichting

Aanwijzing 156

1. Een voorstel voor een landsverordening wordt voorzien van een memorie van toelichting.
2. Een landsbesluit, houdende algemene maatregelen, wordt voorzien van een nota van toelichting.
3. Een ministeriële regeling met algemene werking wordt voorzien van een toelichting, tenzij dit gelet op de inhoud van de regeling niet nodig is.

Toelichting:

Eerste lid: zie ook aanwijzing 159 over het wijzigen van de memorie van toelichting.

Derde lid: Bij een regeling van de minister(s) kan een toelichting bijvoorbeeld achterwege blijven indien de regeling slechts technische voorschriften bevat.

Aanwijzing 157

De toelichting bevat een verantwoording van de regeling. Daarbij komen, voor zover ter zake, in ieder geval de volgende punten aan de orde:

- a. de doelstellingen die worden nagestreefd en de te verwachten (neven)effecten van de regeling;
- b. de noodzaak tot overheidsinterventie bezien in relatie tot het zelfregulerend vermogen in de betrokken sector of sectoren;
- c. de overwogen varianten;
- d. de uitvoerings- en handhavingsaspecten van de regeling, zoals de keuze van het handhavingssysteem en de mate waarin te verwachten is dat de toepassing van de regeling aanleiding geeft tot conflicten;
- e. de lasten voor de overheid, waaronder de lasten verbonden aan de handhaving en rechtsbescherming en de lasten voor burgers, bedrijven en instellingen;
- f. de wijze waarop recht is gedaan aan het primaat van de wetgever, alsmede een motivering van de keuze van de overheidslaag waaraan bevoegdheden zijn toegedeeld;
- g. de verhouding tot andere wetgeving en tot bestaande en komende internationale regelingen;
- h. de financiële gevolgen;
- i. welke dienst met de uitvoering wordt belast, wat dit voor de capaciteit van de betreffende dienst voor gevolgen heeft, en indien de capaciteit van de betreffende dienst vergroot moet worden, hoe in de mensen en middelen wordt voorzien;
- j. wat de gevolgen zijn voor overige organen van de overheid, zoals bijvoorbeeld bezwaaradviescommissies.

Aanwijzing 158

De toelichting wordt niet gebruikt voor het stellen van nadere regels.

Toelichting:

De toelichting geeft een motivering en uitleg van de regeling maar mag geen aanvullende normen bevatten. De te stellen normen worden in de regeling zelf vastgelegd. Evenmin moet een toelichting gebruikt worden voor een nadere omlijning van in de regeling voorkomende termen of begrippen. Dit neemt niet weg, dat het in bepaalde gevallen wenselijk kan zijn van in de regeling voorkomende termen of begrippen een nadere verklaring te geven.

Aanwijzing 159

1. Indien een ontwerp voor een landsverordening financiële gevolgen voor het Land bevat, wordt in een afzonderlijk deel van de memorie van toelichting aangegeven in welke omvang daaraan hogere of lagere uitgaven of ontvangsten zullen zijn verbonden.
2. Indien een ontwerp voor een landsverordening geen financiële gevolgen heeft, dient dit uitdrukkelijk uit de memorie van toelichting te blijken.
3. Indien een landsbesluit, houdende algemene maatregelen, of een ministeriële regeling met algemene werking financiële gevolgen voor het Land bevat, wordt daaraan zo nodig in de (nota van) toelichting aandacht geschonken.

Toelichting:

Het aangeven van de financiële gevolgen van een landsbesluit, houdende algemene maatregelen, of een ministeriële regeling met algemene werking is niet nodig, indien deze volledig bij de totstandkoming van de delegerende landsverordening of landsbesluit, houdende algemene maatregelen, zijn behandeld dan wel de financiële gevolgen uitdrukkelijk zijn voorzien in de laatst ingediende begrotingsverordening.

Aanwijzing 160

1. De toelichting wordt verdeeld in een algemeen en in een artikelsgewijs gedeelte, indien dit de toegankelijkheid bevordert.
2. Onderdelen van een toelichting worden genummerd, indien dit met het oog op verwijzing wenselijk is.

Toelichting:

Bij omvangrijke regelingen kan het praktisch zijn een paragraaf Hoofddlijnen op te nemen. Deze paragraaf kan een korte schets bevatten van de strekking van de regeling, het probleem, de (politieke) doelstelling, de gekozen oplossing en de systematiek van de regeling. Uitgebreide historische beschouwingen blijven, tenzij onontbeerlijk, achterwege. Een artikelsgewijze toelichting is met name nuttig bij noodzakelijkerwijs uitgebreide en (technisch) complexe regelingen. Bij eenvoudige regelingen kan worden volstaan met een verwijzing naar de artikelen in het algemeen deel van de toelichting. Het is overbodig in de toelichting een parafrase van de artikelen of een mededeling dat een artikel geen toelichting behoeft, op te nemen.

Aanwijzing 161

1. In een toelichting wordt heldere en bondige taal gebruikt en een logische indeling gevolgd.

2. Enige aandachtspunten voor helder en bondig taalgebruik zijn:

- vermijdt onnodige woorden in een zin;

Voorbeeld:

“De regering stelt in beginsel voor om vanwege hierna nader te noemen redenen op een zo kort mogelijke termijn meer afvalbakken langs de openbare weg te plaatsen welke een eerste oplossing zouden moeten zijn om het afval op straat tegen te gaan.”

Beter is:

“De regering stelt voor om spoedig afvalbakken te plaatsen langs de openbare weg als eerste oplossing om afval op straat tegen te gaan.”

- redigeer zinnen zo veel mogelijk in de bedrijvende vorm;

Voorbeeld:

“Door de regering worden stappen ondernomen om enz.”.

Beter is:

“De regering onderneemt stappen om het afval op straat tegen te gaan.”

- vermijdt de aanvoegende wijs;

Voorbeeld:

“Men vermijde het op straat gooien van afval.”

Beter is:

“De burgers wordt verzocht geen afval op straat te gooien.”

- wees consistent in woordkeus en spelling;

Als in de toelichting het begrip werknemer voorkomt, spreek dan niet ook over arbeider of personeel, maar spreek consistent over werknemer(s).

- vermijdt jargon en zeer technische termen;
- formuleer in korte zinnen, vermijdt lange bijzinnen.

Voorbeeld:

De maatregelen, die de regering vorige week in het vooruitzicht heeft gesteld, waarbij wordt voorgesteld meer afvalbakken langs de openbare weg te plaatsen om het afval op straat tegen te gaan, zijn volgens de oppositie niet uitvoerbaar vanwege gebrek aan financiële middelen.

Beter is:

De regering heeft vorige week voorgesteld meer afvalbakken langs de openbare weg te plaatsen om het afval op straat tegen te gaan. Volgens de oppositie zijn deze maatregelen niet uitvoerbaar vanwege gebrek aan financiële middelen.

Aanwijzing 161

Bij het redigeren van een nota van toelichting of een toelichting bij een regeling van een (of meer) minister(s) wordt ervan uitgegaan dat het betrokken besluit al is vastgesteld.

Aanwijzing 162

1. Indien de regeling (mede) ter uitvoering van een verdrag strekt, wordt in de toelichting een transponeringstabel opgenomen waaruit blijkt welke artikelen strekken ter uitvoering van het verdrag.
2. Indien bepaalde artikelen van het te implementeren verdrag geen uitvoering behoeven, wordt dit vermeld.
3. Indien bepaalde artikelen van het te implementeren verdrag reeds in bestaande wetgeving zijn geregeld, wordt de bestaande regelgeving aangegeven met vermelding van de artikel(en).

Hoofdstuk 5 Wijziging en intrekking van regelingen

§ 5.1 Wijziging van regelingen

Aanwijzing 163

Wijziging van een regeling geschiedt door een regeling van gelijke orde.

Toelichting:

Deze aanwijzing ziet mede op de een enkele maal in de praktijk toegepaste techniek dat in een wijzigingslandsverordening tevens een met het onderwerp van de wijziging nauw verbonden wijziging van een landsbesluit, houdende algemene maatregelen, wordt vastgesteld. Deze werkwijze is onwenselijk, omdat zij onduidelijkheid kan opleveren over de status van een aldus gewijzigde bepaling van een landsbesluit, houdende algemene maatregelen. Zie ook de aanwijzingen 25 en 172.

Aanwijzing 164

Indien een regeling strekt tot wijziging van een aantal regelingen, kunnen de wijzigingsbepalingen worden geplaatst:

- a. in alfabetische volgorde van de te wijzigen regelingen;
- b. in volgorde naar omvang of aard van de wijziging;
- c. in volgorde naar anciënniteit.

Toelichting:

Er bestaat geen bepaalde voorkeur voor een van deze varianten. Bij variant a is het eerste woord van de (citeer)titel van de regeling bepalend. Bij variant b kan gedacht worden aan het eerst opnemen van de meer inhoudelijke wijzigingen in de betrokken landsverordening en daarna van de daaruit voortvloeiende technische aanpassingen in een andere landsverordening, zoals strafrechtwetgeving.

Aanwijzing 165

Indien het voornemen bestaat in een regeling een omvangrijke wijziging aan te brengen, wordt overwogen de regeling in te trekken en een nieuwe regeling vast te stellen.

Aanwijzing 166

Indien de vaststelling van een nieuwe regeling een groot aantal wijzigingen in bestaande regelingen nodig maakt, wordt overwogen deze wijzigingen in een afzonderlijke regeling onder te brengen.

Toelichting:

De afzonderlijke regeling kan een aanpassings- of invoeringsregeling zijn. Een aanpassingsregeling strekt alleen tot aanpassing van andere regelingen aan de nieuwe regeling. Een invoeringsregeling voorziet ook in de inwerkingtreding van de nieuwe regeling en eventueel in overgangsbepalingen.

Aanwijzing 167

Het opschrift en de aanhef van een regeling kunnen worden gewijzigd, indien noodzakelijk.

Aanwijzing 168

De toelichting bij een regeling wordt niet gewijzigd.

Toelichting:

Nadat een landsverordening is ingediend bij de Staten kan de daarbij behorende memorie van toelichting niet meer worden gewijzigd. De memorie van toelichting geeft namelijk het standpunt van de regering weer op het moment van indiening. De (nota) van toelichting bij een regeling kan ook niet meer worden gewijzigd nadat de regeling is vastgesteld.

Aanwijzing 169

1. Indien een gewijzigde dan wel nieuwe regeling een nieuwe grondslag biedt aan bestaande uitvoeringsregelingen kan een bepaling overeenkomstig het volgende model worden opgenomen:

Na de inwerkingtreding van deze landsverordening berust het/de (betrokken uitvoeringsregeling) op artikel (de nieuwe delegatiebepaling) van deze landsverordening.

2. Indien het wenselijk is dat tevens in de uitvoeringsregeling de nieuwe grondslag wordt vermeld, kan een bepaling overeenkomstig het volgende model worden opgenomen:

Dit (soort regeling) berust op artikel/de artikelen van (titel delegerende landsverordening).

Toelichting:

Deze bepalingen zijn wenselijk in die gevallen waarin bestaande uitvoeringsregelingen een nieuwe wettelijke grondslag krijgen en daarover onduidelijkheid kan bestaan.

Aanwijzing 170

Bij wijziging van een regeling kunnen bestaande bepalingen strekkende tot wijziging van andere regelingen en andere uitgewerkte bepalingen van die regeling worden geschrapt.

Toelichting:

Bij uitgewerkte bepalingen kan gedacht worden aan overgangs- en inwerkingtredingsbepalingen.

Aanwijzing 171

Bij wijziging van een bepaling wordt ten minste een gehele lees- of begripseenheid vervangen door een nieuwe lees- of begripseenheid.

Toelichting:

Een wijziging luidt dus niet: "economische" wordt vervangen door: milieu, maar "de minister, belast met economische aangelegenheden" wordt vervangen door: de minister, belast met milieuaangelegenheden.

Aanwijzing 172

Het beëindigen van de gelding van een gehele regeling wordt aangeduid met het werkwoord "intrekken", het schrappen van een artikel of ander onderdeel van een regeling met het werkwoord "vervallen"

Voorbeelden:

- De Landsverordening toezicht trustwezen wordt ingetrokken.
- Artikel 25, tweede lid, vervalt.

Aanwijzing 173

1. Vervanging van een tekst in een regeling wordt vorm gegeven met de uitdrukking, "wordt vervangen door:" of, voor zover dit taalkundig mogelijk is, met de uitdrukking "komt te luiden:".
2. Het te vervangen tekstgedeelte wordt tussen aanhalingstekens geplaatst. Dit gebeurt niet met de nieuwe tekst, tenzij dit voor de duidelijkheid nodig is.
3. Indien een artikel of onderdeel daarvan wordt vervangen, begint de nieuwe tekst met de aanduiding van het artikel of het onderdeel.

Voorbeelden:

In artikel 5, derde lid, wordt "Omroepraad" vervangen door: Mediaraad.

Artikel 353 komt te luiden:

Artikel 353

De voogd kan niet zonder machtiging van de rechter in eerste aanleg van een minderjarige toekomend aandeel in een ontbonden huwelijksgemeenschap afstand doen.

Artikel 203, eerste lid, komt te luiden:

1. Erkenning van een kind geschiedt bij een akte van erkenning, opgemaakt door een ambtenaar van de burgerlijke stand.

Toelichting:

Uit taalkundig oogpunt komt bij vervanging van een of meer woorden alleen de uitdrukking "wordt vervangen door" in aanmerking. Dit is ook het geval als bijvoorbeeld één artikel door twee artikelen wordt vervangen.

De uitzondering, bedoeld aan het slot van het tweede lid, kan zich voordoen, indien in één volzin twee of meer tekstwijzigingen zijn opgenomen. In dat geval wordt achter "wordt vervangen door" of "komt te luiden" geen dubbele punt geplaatst.

Aanwijzing 174

1. Een regeling die slechts betrekking heeft op wijziging of intrekking van een of meer bestaande regelingen, wordt ingedeeld in artikelen met Romeinse cijfers.
2. Indien een nieuwe regeling tevens strekt tot wijziging van bestaande regelingen, worden ook de wijzigingsbepalingen genummerd met Arabische cijfers.

Aanwijzing 175

1. In een wijzigingsregeling en in slotbepalingen van een nieuwe regeling worden alle wijzigingen van een regeling in één artikel opgenomen.
2. Binnen een afzonderlijk artikel worden de verschillende wijzigingen van een regeling aangeduid met hoofdletters.
3. In het geval, bedoeld in het tweede lid, worden de verschillende wijzigingen in een artikel van een regeling aangeduid met Arabische cijfers of kleine letters.

Voorbeeld:

Artikel I

Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek wordt als volgt gewijzigd:

A In artikel 3, eerste lid, komt de tweede volzin te luiden:

2. Hierbij telt een erkenning, een gerechtelijke vaststelling van het vaderschap of een adoptie als een geboorte.

B Artikel 5 wordt vervangen door de volgende veertien artikelen:

Toelichting:

Worden in een regeling meer wijzigingen aangebracht dan het alfabet letters telt, dan geschiedt de aanduiding van de volgorde verder met een combinatie van hoofdletters.

Aanwijzing 176

1. De nummering van bij wijziging ingevoegde artikelen geschiedt door toevoeging aan bestaande artikelnummers van a, b enzovoort.
2. Een eenmaal aangevangen wijze van nummering wordt voortgezet.

Toelichting:

De nummering, bedoeld in het eerste lid, geschiedt dus niet met 1bis, 1ter en dergelijke, tenzij een zodanige nummering al is ingezet.

Aanwijzing 177

Bij wijziging van regelingen waarvan de leden van de artikelen niet zijn genummerd, kan alsnog nummering plaatsvinden, maar alleen indien de leden van alle artikelen van een hoofdstuk, titel, afdeling of paragraaf worden genummerd.

Toelichting:

Aan een nieuw lid dat opgenomen wordt in een artikel zonder genummerde leden, wordt dus geen nummer gegeven.

Aanwijzing 178

1. Bij wijziging van regelingen worden artikelen niet vernummerd, tenzij dit noodzakelijk is.
2. De leden van een artikel, alsmede de met een letter aangeduide artikelonderdelen worden wel vernummerd, onderscheidenlijk opnieuw geletterd, tenzij daartegen overwegend bezwaar bestaat.
3. Het vernummeren of invoegen van een artikellid geschiedt overeenkomstig de volgende voorbeelden:
 - A Het eerste tot en met derde lid worden vernummerd tot tweede tot en met vierde lid.
 - B Onder vernummering van het tweede lid tot derde lid wordt een nieuw tweede lid ingevoegd, luidende:

2.
4. Het wijzigen van de aanduiding van een artikelonderdeel of het invoegen of toevoegen van een artikelonderdeel geschiedt overeenkomstig de volgende voorbeelden:
 - A Artikel .. wordt gewijzigd als volgt:

1. De onderdelen c tot en met f worden geletterd d tot en met g.

2. Er wordt een onderdeel c ingevoegd, luidende:

c. ...

B Artikel .. wordt gewijzigd als volgt:

Onder vervanging van de punt aan het slot van onderdeel d door een puntkomma, wordt een nieuw onderdeel e toegevoegd, luidende:

e. ...

C Artikel .. wordt gewijzigd als volgt:

1. In onderdeel c vervalt ", of".

2. Onder vervanging van de punt aan het slot van onderdeel d door ", of" wordt een nieuw onderdeel e toegevoegd, luidende:

e. ...

5. Het toevoegen van een of meer leden aan een artikel dat nog niet uit leden bestaat, geschiedt overeenkomstig het volgende voorbeeld:

1. Voor de tekst wordt de aanduiding "1." geplaatst.

2. Er wordt een tweede lid toegevoegd, luidende:

2. ...

6. Het wijzigen van een uit leden bestaand artikel tot een artikel dat niet uit leden bestaat, geschiedt overeenkomstig het volgende voorbeeld:

Het tweede lid, alsmede de aanduiding "1." voor het eerste lid vervallen.

7. Indien een lid of onderdeel in één wijzigingsregeling zowel wordt gewijzigd als vernummerd of anders geletterd, wordt dat lid of onderdeel ten behoeve van die wijziging aangeduid met de nieuwe nummering onderscheidenlijk lettering, met toevoeging van de vermelding "nieuw".

Aanwijzing 179

In het overgangsrecht voor de wijziging van een voorschrift, wordt verwezen naar het voorschrift dat is gewijzigd en niet naar de bepaling waarmee de wijziging is aangebracht.

Toelichting:

Deze aanwijzing is het best toe te lichten aan de hand van een voorbeeld:

In artikel I, onder C, van een wijzigingsregeling wordt een nieuw artikel 8a ingevoegd, dat een beperking bevat van aanspraken die in artikel 8 aan een bepaalde groep van personen worden gegeven. Die beperking moet tot 1 januari 2004 niet gelden voor personen uit de groep die zijn geboren voor 1 januari 1930. De betrokken overgangsbepaling van de wijzigingsregeling moet dan niet luiden: 'Artikel I, onder C, geldt tot 1 januari 2004 niet voor personen die geboren zijn voor 1 januari 1930.', maar: 'Artikel 8a van (aanduiding gewijzigde regeling) geldt tot 1 januari 2004 niet voor personen die geboren zijn voor 1 januari 1930.'.

§ 5.2 Intrekken en vervallen van regelingen

Aanwijzing 180

Bij vervanging van een regeling door een nieuwe regeling wordt de oude regeling uitdrukkelijk ingetrokken.

Toelichting:

Het uitdrukkelijk intrekken van een oude regeling mag niet achterwege worden gelaten met een beroep op het beginsel dat een vroegere regeling ter zijde wordt gesteld door een latere regeling.

Vermeden wordt een formulering als: "wordt opnieuw vastgesteld als volgt".

Aanwijzing 181

1. Intrekking van een regeling geschiedt door een regeling van gelijke orde.
2. Intrekking door een regeling van hogere orde komt alleen in aanmerking, indien de in te trekken lagere regeling niet wordt vervangen door een lagere regeling van gelijke orde.

Toelichting:

Intrekking door een regeling van lagere orde is slechts mogelijk, indien de in te trekken regeling daarin uitdrukkelijk voorziet. Intrekking op deze wijze is in het algemeen onwenselijk. Zie ook aanwijzing 25.

Aanwijzing 182

Intrekking van een regeling brengt met zich mee dat de op die regeling gebaseerde uitvoeringsregelingen van rechtswege vervallen, tenzij voor die regelingen een nieuwe wettelijke grondslag in het leven wordt geroepen.

Toelichting:

Uitvoeringsregelingen van een ingetrokken landsverordening worden dus niet uitdrukkelijk ingetrokken. Zie ook aanwijzing 162.

Het verdient aanbeveling om een opsomming van de van rechtswege vervallende uitvoeringsregelingen op te nemen in de memorie van toelichting bij de intrekkingverordening of in de nota van toelichting bij een eventueel landsbesluit, houdende algemene maatregelen, die voortvloeit uit de intrekkingverordening.

Aanwijzing 183

1. Een regeling die terstond is uitgewerkt nadat zij in werking is getreden, wordt niet ingetrokken.
2. Evenmin wordt in een dergelijke regeling voorzien in het vervallen van de regeling.

Toelichting:

Wijzigingsregelingen komen dus niet voor intrekking of verval in aanmerking, tenzij daarin overgangsbepalingen staan, die niet onmiddellijk zijn uitgewerkt.

Aanwijzing 184

1. Het intrekken van een regeling waarbij wijzigingen in een andere regeling zijn aangebracht, maakt die wijzigingen niet ongedaan.
2. Een ingetrokken regeling of een vervallen bepaling herleeft niet door intrekking van de regeling.

Toelichting:

Is een regeling eenmaal vervallen, dan kan zij alleen door vaststelling van een nieuwe regeling, eventueel met terugwerkende kracht, weer herleven.

Hiervan is te onderscheiden de situatie dat niet een regeling is vervallen maar een bevoegdheid in een overigens van kracht blijvende regeling. In dat geval kan door wijziging van deze regeling de vervallen bevoegdheid met terugwerkende kracht weer in het leven geroepen worden.

§ 5.3 Wijziging van een ontwerp-landsverordening

Aanwijzing 185

1. Door de regering gewenste veranderingen in een door haar ingediende ontwerp-landsverordening krijgen de vorm van een nota van wijziging.
2. In het opschrift worden een tweede, derde en volgende nota van wijziging als zodanig aangeduid.
3. De aanhef van een nota van wijziging luidt: Het ontwerp wordt als volgt gewijzigd:
4. Een nota van wijziging wordt niet ingedeeld in artikelen. De onderdelen worden met Arabische cijfers of hoofdletters aangeduid. Een eventuele verdere onderverdeling geschiedt met de letters a, b, c enzovoort.
5. Bij het opmaken van een nota van wijziging wordt overwogen of advies van de adviesorganen wenselijk is. In elk geval wordt de nota van wijziging aan de Raad van Advies voorgelegd, indien de ontwerp-landsverordening ingrijpend wordt gewijzigd.

Toelichting:

Bij nota van wijziging kunnen behalve het lichaam van het ontwerp ook het opschrift en de overwegingen

worden gewijzigd.

Bij een nota van wijziging wordt uitgegaan van de meest recente tekst van het ontwerp, dus inclusief eventueel bij eerdere nota van wijziging aangebrachte wijzigingen. De aanhef van een nota van wijziging dient dus niet te luiden: "Het gewijzigde ontwerp wordt als volgt gewijzigd:".

Een indicatie dat een ontwerp ingrijpend wordt gewijzigd, is de omvang van de wijzigingen. Hoe meer wijzigingen hoe aannemelijker het is dat er sprake is van een, in zijn totaliteit bezien, ingrijpende wijziging.

Ingrijpende wijzigingen betreffen in elk geval wijzigingen die een verzwaring van plichten voor de burgers opleveren, zoals de uitbreiding van de kring van belastingplichtigen of het belastbaar feit, of wijziging van het handhavingsmechanisme. Over het algemeen worden wijzigingen die de uitgangspunten van de regeling betreffen als ingrijpend aangemerkt. Deze uitgangspunten bepalen immers de doelmatigheid en handhaafbaarheid van de regeling. Het ontwerp dient na de wijziging in elk geval te blijven voldoen aan de criteria opgenomen in § 2.1.

Aanwijzing 186

1. Indien het wenselijk is een landsverordening bij de bekendmaking te voorzien van een doorlopende nummering kan het volgende model worden gebruikt:

Voor de plaatsing van deze landsverordening in het Publicatieblad stelt de minister, belast met ... de nummering van de artikelen (, hoofdstukken en paragrafen) van deze landsverordening opnieuw vast en brengt hij de in deze landsverordening voorkomende aanhalingen van de artikelen (, hoofdstukken en paragrafen) met de nieuwe nummering in overeenstemming.

2. In dat geval geschiedt de vaststelling van de nieuwe nummering en het daarmee in overeenstemming brengen van de desbetreffende aanhalingen bij een op voordracht van de betrokken bewindspersoon geslagen landsbesluit overeenkomstig het volgende model:

Enig artikel

Overeenkomstig de bij dit landsbesluit behorende bijlage wordt de nummering van de artikelen (, hoofdstukken en paragrafen) van de ... (citeertitel van de landsverordening) opnieuw vastgesteld en worden de in die landsverordening voorkomende aanhalingen van de artikelen (, hoofdstukken en paragrafen) met de nieuwe nummering in overeenstemming gebracht.

Aanwijzing 187

1. Indien het wenselijk is de doorlopende tekst van een landsverordening bekend te maken, kan het volgende model worden gebruikt:

De doorlopende tekst van de landsverordening wordt bij landsbesluit bekend gemaakt.

2. Het landsbesluit bevat dan een artikel naar het volgende model:

Enig artikel

De doorlopende tekst van de (...)opgenomen in de bijlage bij dit landsbesluit wordt vastgesteld.

Toelichting:

Ter volledigheid wordt verwezen naar artikel 8 van de Algemene overgangsregeling wetgeving en bestuur land Curaçao. Die bepaling biedt de mogelijkheid om bij het opstellen van een geconsolideerde tekst wijzigingen die na 10 oktober 2010 in een regeling zijn aangebracht ook mee te nemen. Het ziet echter niet op het vaststellen van een doorlopende tekst van een regeling zonder enige relatie met de staatkundige vernieuwingen. Voor volledig nieuwe regelingen die sinds 2010 tot stand zijn gekomen en vervolgens veelvuldig zijn gewijzigd, is het noodzakelijk telkens een basis te scheppen voor het vaststellen van een doorlopende tekst.

Aanwijzing 188

1. Een nota van wijziging wordt van een toelichting voorzien.
 2. Betreft het een nota van wijziging die tegelijk met een nota naar aanleiding van het verslag wordt ingediend, dan kan ter toelichting worden volstaan met een verwijzing naar een bepaald gedeelte van de nota naar aanleiding van het verslag.
-

Trefwoordenregister

inwerkingtreding	26, 45, 46, 47, 51
startnotitie	1, 4, 46
terugwerkende kracht	17, 46, 47